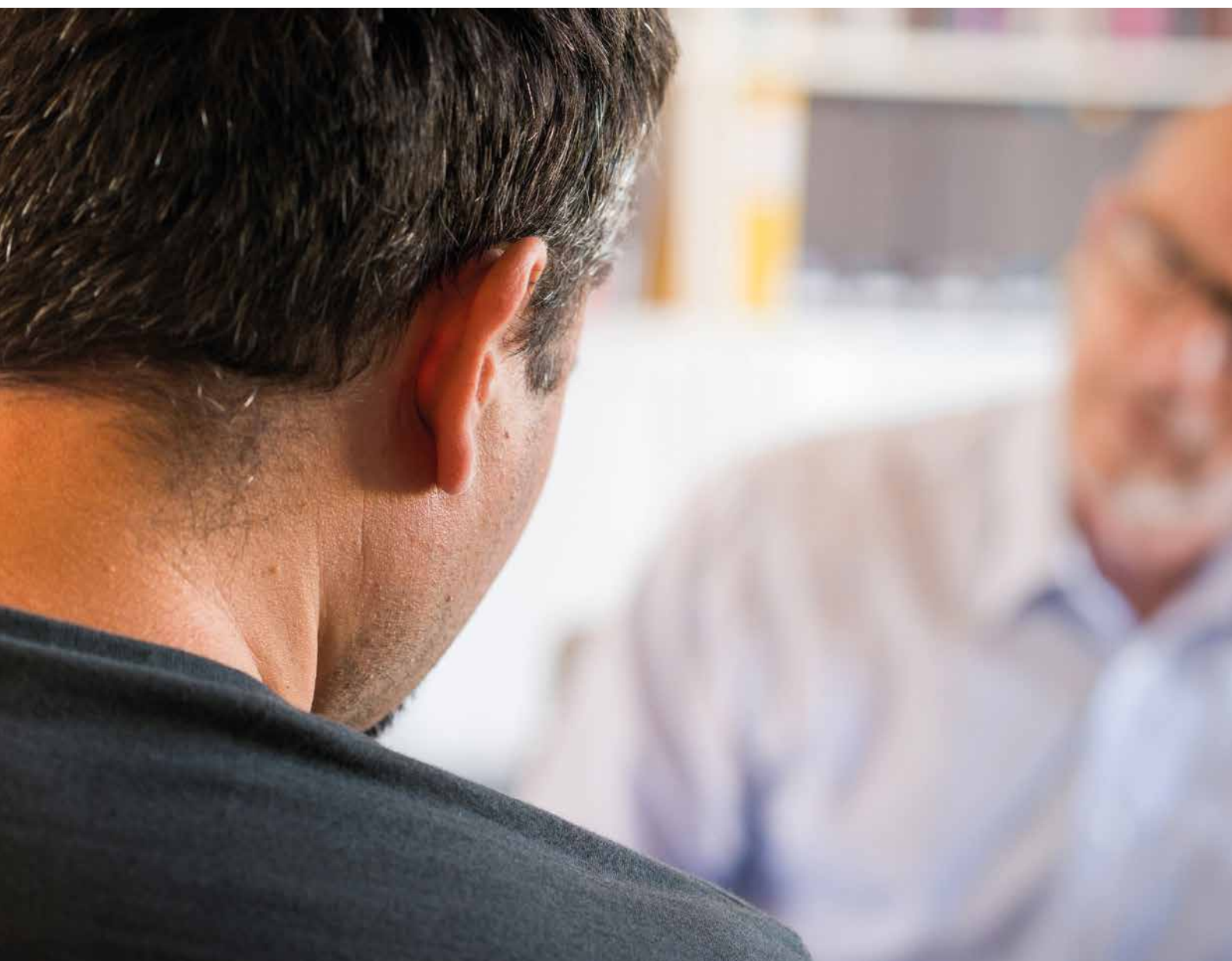

engage

Guia per a professionals de primera línia
en l'abordatge de la violència de gènere
en homes

ENGAGE Guia per a professionals de primera línia en l'abordatge de la violència de gènere en homes

Editor: Heinrich Geldschläger (coordinador del projecte ENGAGE)

Professionals que hi han col·laborat: Alvaro Ponce, Ana Duarte (Espanya), Mathilde Sengoelge, Marc Nectoux, Elisabeth Perry (França), Alessandra Pauncz, Stella Cutini, Giacomo Grifoni, Giovanni Billi (Itàlia), i Ralf Puchert, Dietlind Schröder, European Network for the Work with Perpetrators of domestic violence (WWP EN)

Any de publicació: 2019

Revisió lingüística: Cristina Guarro Àvila

Disseny gràfic: Monika Medvey

Imatge de la portada: istock.com

Projecte Europeu REC-VAW-2016/776919 – ENGAGE frontline professionals to provide a coordinated multi-agency response to perpetrators.

Cofinançat per la Unió Europea

Amb suport econòmic
del programa Drets,
Igualtat i Ciutadania
de la Unió Europea

Aquesta publicació ha estat elaborada amb el suport econòmic del programa Drets, Igualtat i Ciutadania de la Unió Europea per al projecte REC-VAW-AG-2016/776919. Els continguts d'aquesta publicació són responsabilitat exclusiva dels socis del projecte i de cap manera es pot entendre que reflecteixin les opinions de la Comissió Europea.

Centro
di Ascolto

Uomini
Maltrattanti
ONLUS

COMUNE
DI FIRENZE

TERRES
À VIVRE

Guia per a professionals de primera línia en l'abordatge de la violència de gènere en homes

Índex

4	Sobre aquesta Guia
8	Poder, control i les conseqüències de la violència de gènere
9	Assegurar la responsabilitat dels agressors i la seguretat de les víctimes
11	Creences i posicions cap als homes que utilitzen la violència de gènere
13	Esquema de 4 passos per involucrar els homes agressors
14	Pas 1: Identificar la violència de gènere en homes – signes i indicadors
16	Pas 2: Preguntar als homes sobre la violència de gènere
21	Pas 3: Motivar els homes agressors per a la seva derivació
22	Pas 4: Derivar els homes a programes per a agressors, resposta coordinada multiagència
25	Dilemes professionals (deontològics), personals (ètics) i legals
27	En resum: dotze recomanacions per abordar un home agressor
28	Referències
30	Annex d'eines i recursos

Sobre aquesta Guia

A Europa, més d'una de cada cinc dones (22%) han patit violència física o sexual i el 43% de les dones, alguna forma de violència psicològica per part d'una parella actual o anterior¹. La violència de gènere té un impacte devastador en la salut i el benestar de les víctimes, amb conseqüències negatives a llarg termini per a totes les persones implicades (inclòs l'agressor). Les mesures adequades per protegir les víctimes són essencials, però una política integral per combatre aquest tipus de violència també ha d'abordar els agressors. El conveni del Consell d'Europa sobre la Prevenció i la Lluita contra la Violència contra les Dones i la Violència Domèstica (Conveni d'Istanbul) requereix que els estats membres de la Unió Europea inverteixin en programes per als autors de violència domèstica i delinqüents sexuals (article 16, Hester i Lilley, 2014).

Per què una guia?

Aquesta guia pretén ajudar **professionals de primera línia** en serveis de salut o socials, de protecció a la infància, policies i d'altres en contacte amb usuaris homes que exerceixen violència de gènere contra les seves parelles dones. Una de les demandes més freqüents de les víctimes és que algú treballi amb la seva parella, que l'ajudi a canviar i que la protegeixi a ella i les seves filles o fills de la violència. Treballar amb aquests homes per canviar el seu comportament és un pas clau per prevenir la violència de gènere.

La Guia està dissenyada per a professionals de primera línia que poden entrar en contacte amb homes violents o abusius. Això pot passar de tres maneres:

- **Homes com a usuaris:** alguns homes poden revelar el seu comportament abusiu i demanar ajuda, mentre que altres es presenten com a víctimes de la violència de la seva parella (dona), però la majoria no parlarà de l'abús, mentre que, com a màxim, presenten problemes possiblement relacionats com l'alcohol, l'estrès, la depressió o els problemes de relació.
- **Homes com a parelles d'usuàries:** alguns homes insisteixen a acompanyar les seves parelles a les visites i / o a parlar de les seves parelles (poden semblar cuidadors i protectors de les seves parelles i molt raonables).
- **Homes com a pares de joves usuaris:** en el vostre rol, podeu conèixer infants o joves afectats/des per la violència de gènere i, per tant, també el seu pare com a agressor, amb qui podeu tenir contacte a la vostra agència, a casa seva o en les reunions de casos de protecció de l'infància.

La vostra resposta a qualsevol revelació, per més que sigui indirecta, podria ser significativa per fomentar la responsabilitat i motivar els homes cap al canvi. És primordial tenir en compte que l'objectiu principal de tot treball amb els homes agressors (inclosa la identificació i la derivació) és garantir la **seguretat de les dones i de les filles i fills**.

Com es va fer?

Els continguts de la guia es basen en una revisió de la bibliografia rellevant i l'aportació de professionals de primera línia, homes agressors i experts que treballen en programes per a agressors i que van acceptar participar en grups de discussió o entrevistes en tres països europeus (França, Itàlia, Espanya) com a part del projecte ENGAGE. Experts addicionals de tres països europeus (Àustria, Croàcia i Finlàndia), així com, la Prof. Marianne Hester (Universitat de Bristol) i Neil Blacklock (Respect, Regne Unit) com a membres del consell assessor del projecte ENGAGE van proporcionar, també, valuosos comentaris. Totes les i els professionals de primera línia entrevistats van manifestar la necessitat d'eines per abordar millor el comportament violent dels homes.

1 European Union Agency for Fundamental Rights (2014)

Quin paper tenen els i les professionals de primera línia respecte als homes agressors?

Professionals de primera línia tenen la responsabilitat de donar les següents respostes en la interacció amb homes (potencials) agressors:

- Identificar els signes de l'ús de la violència de gènere en el discurs i el comportament dels usuaris homes.
- Abordar el problema amb ells de manera respectuosa i directa.
- Donar missatges clars i inequívocs sobre la violència i les seves conseqüències.
- Fomentar i motivar els agressors per obtenir ajuda professional i especialitzada en programes específics i per aturar els seus comportaments abusius.
- Realitzar derivacions a / proporcionar informació i dades de contacte sobre els programes per a agressors disponibles.
- Assegurar que les dones i les filles i fills víctimes / supervivents rebin un suport adequat i plans de seguretat.
- Treballar en col·laboració amb altres serveis rellevants dins d'un abordatge integrat per mantenir l'home responsable del seu comportament.

Com a professionals de primera línia **no** és la vostra responsabilitat:

- ✗ proporcionar serveis especialitzats com l'assessorament a llarg termini o tractament per ajudar els homes a aturar la seva violència / abús,
- ✗ identificar els processos que van conduir al comportament violent o explorar alternatives no abusives.

Aquestes són responsabilitat d'experts que treballen en programes per a agressors i que tenen formació específica i una àmplia experiència en el treball amb homes que maltracten.

“Com a professional és difícil superar la negació i la manca de reconeixement de la violència contra la parella per part de l'agressor o de la víctima”

(ENGAGE grup focal, professional de primera línia)

En la vostra interacció amb els homes agressors, hauríeu de:

- afirmar que el seu comportament violent és una elecció i que poden decidir parar-lo,
- ser respectuós/a i empàtic/a però afirmar clarament que la violència és inacceptable i que molts comportaments estan en contra de la llei,
- deixar clar que no hi ha excuses per a la violència.

A través d'aquesta guia podreu augmentar els vostres coneixements i habilitats i guanyar confiança per identificar i abordar la violència de gènere en homes i derivar-los a programes per a agressors o altres serveis especialitzats.

Caixa 1. TERMINOLOGIA

Als efectes d'aquest document:

“professional de primera línia” es refereix a un proveïdor de serveis que està en contacte directe amb usuaris homes, com ara treballadors de serveis sanitaris o serveis socials, serveis de protecció de menors, policies o altres.

“agressor” s'utilitza per descriure els homes que utilitzen un comportament violent i abusi contra la seva parella o ex parella, hagin estat acusats, processats o condemnats o no.

Homes de qualsevol raça, edat, religió, estatus socioeconòmic, nivell educatiu o estat de relació (casats, convivents, divorciats, separats, etc.) poden ser agressors (o convertir-se'n).

La violència de gènere inclou comportaments que danyen físicament, generen por, impedeixen que la parella faci el que desitja o l'obliga a comportar-se de manera que no vulgui. Inclou l'ús de la violència física i sexual, les amenaces i la intimidació, l'abús emocional i la privació econòmica.

Moltes d'aquestes diferents formes de violència de gènere poden ocórrer en qualsevol moment dins d'una mateixa relació íntima.

Violència domèstica, violència de gènere i violència contra les dones

El marc per a aquesta guia ve donat per les definicions i regulacions establertes al Conveni d'Istanbul², la directiva sobre les víctimes de la UE³ i les directrius per als estàndards en el treball amb homes agressors desenvolupades per WWP EN⁴.

En aquest marc, la violència contra la dona s'entén com un problema històric de la societat que requereix un enfocament integrat multinivell dirigit a tots els agents implicats. El Conveni d'Istanbul defineix la violència contra les dones com:

“una violació dels drets humans i un tipus de discriminació envers les dones, i designa tots els actes de violència basats en el gènere que comporten o són susceptibles de comportar per a les dones, danys o patiments de naturalesa física, sexual, psicològica o econòmica, incloent-hi l'amenaça de dur a terme aquests actes, la coacció o la privació arbitrària de llibertat, tant en la vida pública com privada” (Article 3a).

A més, el Conveni defineix la violència domèstica com:

“tots els actes de violència física, sexual, psicològica o econòmica que es produeixen en el si de la família o de la llar, o entre antics o actuals cònjuges o parelles, independentment del fet que l'autor del delictes comparteixi o hagi compartit el mateix domicili que la víctima” (Article 3b).

Traducció de la terminologia

En la traducció d'aquesta guia al català, en consonància amb la llei espanyola (Llei Integral 1/2004)⁵, fem servir el terme “violència de gènere” que seria equivalent a la “violència masclista en l'àmbit de la parella” segons la llei catalana (Llei 5/2008)⁶.

2 Convenio del Consejo de Europa sobre prevención y lucha contra la violencia contra las mujeres y la violencia doméstica (<https://rm.coe.int/CoER-MPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680462543>)

3 Directiva 2012/29/UE del Parlamento Europeo y del Consejo, de 25 de octubre de 2012, por la que se establecen normas mínimas sobre los derechos, el apoyo y la protección de las víctimas de delitos (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=celex%3A32012L0029>)

4 Guidelines to develop standards for programmes working with perpetrators of domestic violence (<https://www.work-with-perpetrators.eu/resources/guidelines.html>)

5 Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere: <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/313/1691737.pdf>

6 Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista: <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/5123/1438723.pdf>

Programes per a agressors

Pel que fa al treball amb els agressors, l'article 16 del Conveni d'Istanbul, sobre "Programes de prevenció i intervenció preventiva", estableix que:

1. Les parts prenguin les mesures legislatives o altres que siguin necessàries per *crear o donar suport a programes destinats a ensenyar als autors de violència domèstica a adoptar un comportament no violent en les relacions interpersonals per prevenir noves violències i canviar els esquemes de comportament violents.*
2. Les parts prenguin les mesures legislatives o altres que siguin necessàries per crear o donar suport a programes de tractament destinats a prevenir la reincidència dels autors de delictes, en particular dels autors de delictes de caràcter sexual.
3. En prendre les mesures esmentades als apartats 1 i 2, les parts vetllen perquè *la seguretat, el suport i els drets humans de les víctimes siguin una prioritat i que, si escau, aquests programes es creïn i s'apliquin en coordinació estreta amb els serveis especialitzats en el suport a les víctimes.*

Com fer servir la guia?

La guia consisteix en una primera part amb tres capítols introductoris per establir l'escenari per abordar els homes agressors: altres definicions i conseqüències de la violència de gènere; responsabilitat i seguretat de les víctimes; i creences cap als homes que exerceixen violència de gènere.

Un esquema introdueix els quatre passos per abordar i derivar els agressors:

- el primer pas és identificar la violència de gènere en homes;
- el segon és preguntar als homes sobre la violència de gènere;
- el tercer és motivar els homes per a la seva derivació; i
- el quart és derivar els homes a programes per a agressors dins d'una resposta coordinada multiagència.

Un capítol posterior tracta dels dilemes professionals (deontològics), personals (ètics) i legals que us podeu trobar en aquest feina. L'últim capítol resumeix 12 recomanacions per abordar a un agressor. Completen aquesta guia les referències i un extens annex d'eines i recursos utilitzats en serveis especialitzats per a homes que exerceixen violència de gènere.

Esperem que sigui útil per a vosaltres!

El poder, el control i les conseqüències de la violència de gènere

Malgrat el que molta gent creu, la violència de gènere **no** es deu a la pèrdua del control de l'home sobre el seu comportament. De fet, la majoria del comportament abusiu i violent és una elecció que fa l'abusador per exercir control i poder sobre la seva (ex) parella. Per fer-ho, els agressors poden utilitzar una varietat de tàctiques, incloent-hi:

1. **dominància** (dir-los què fer i esperar que obeeixin sense cap qüestionament; tractar la parella com si fos una criada, una nena o fins i tot com la seva possessió);
2. **humiliació** (insultar-la, avergonyir-la o criticar-la en públic són armes d'abús destinades a erosionar l'autoestima i fer que la víctima se senti impotent);
3. **aïllament** (impedir que la parella vegi familiars o amics, fer que la parella hagi de demanar permís per fer qualsevol cosa, anar a qualsevol lloc o veure a algú);
4. **amenaces** (de ferir o matar la parella, fill(e)s, altres membres de la família o fins i tot mascotes, amenaçar amb el suïcidi, presentar acusacions falses contra la parella / denunciar-la a protecció d'infància);
5. **intimidació** (mirades o gestos amenaçadors, esclafar coses davant de la parella, destruir propietats seves, fer mal a les mascotes o mostrar les armes a l'abast);
6. **negació i culpabilització** (minimitzar l'abús o negar que es va produir, culpar del seu comportament abusiu i violent una infància dolenta, un mal dia o, fins i tot, la parella i filles o fills).

Com a professionals de primera línia heu de ser conscients que algunes víctimes es defensen violentament (resistència violenta) i que això s'ha de tenir en compte, especialment, quan els homes es presenten com a víctimes. Podrien ser l'agressor principal i una víctima secundària. Per a una descripció de diferents tipus de violència de gènere, vegeu l'annex 1.

Conseqüències de la violència de gènere en dones i filles i fills

La violència de gènere té un gran impacte negatiu en les vides de les dones i nenes i nens que la pateixen i no només afecta la seva salut i benestar, sinó també la llibertat i els drets humans, les seves identitats i l'autoestima, les seves possibilitats de participar en la vida social i pública; en realitat, gairebé qualsevol faceta de la seva existència.

La violència de gènere també té un impacte negatiu en els homes que la utilitzen.

Com a professional de primera línia és important que conegueu aquestes conseqüències

- per comprendre plenament aquest aspecte fonamental de la violència de gènere,
- per poder ajudar els agressors a entendre-les, empatitzar amb les víctimes / supervivents i, amb sort, crear així una motivació per canviar,
- per ser conscients dels múltiples efectes devastadors que té viure o presenciar la violència de gènere en nenes i nens. Les investigacions han demostrat que aquestes són bàsicament les mateixes que les d'una exposició directa a la violència o als maltractaments.

Vegeu l'annex 2 per obtenir més informació sobre les conseqüències de la violència de gènere en dones i nenes i nens víctimes i en homes agressors.

Assegurar la responsabilitat dels agressors i la seguretat de les víctimes

La seguretat i el benestar de les dones i fills i filles afectades per la violència ha de ser el nostre principal objectiu i prioritat en totes les etapes del procés d'abordar els homes, tal com s'indica en el Conveni d'Istanbul. Concretament, això vol dir que, mentre identifiquem la violència de gènere en els homes amb els quals treballem, els preguntem per aquest tema, els motivem pel canvi i els derivem a un servei especialitzat, també hem d'assegurar-nos que ens ocupem de qüestions específiques relacionades amb les víctimes.

■ **La importància del sistema: una resposta comunitària coordinada**

Per responsabilitzar els agressors i protegir i empoderar les víctimes, són necessaris no només serveis especialitzats de suport per a les víctimes i programes per als agressors. És important que tot el sistema respongui a la violència de gènere de manera adequada. Les derivacions als programes per a agressors no s'han d'utilitzar com a forma d'evitar càrrecs penals o disminuir les respostes i procediments necessaris per garantir la seguretat de les víctimes.

■ **Tota informació proporcionada per la víctima ha de mantenir-se confidencial**

Si un servei atén tant la víctima com l'agressor, és molt important que se segueixin protocols d'intercanvi d'informació. Aquests han d'assegurar que cap informació que la víctima proporioni al servei s'utilitzi directament amb l'agressor, ja que això podria posar la víctima en risc de represàlies. En les decisions relacionades amb el curs de la intervenció, sempre s'ha de prioritzar la seguretat de les dones i de nenes i nens.

■ **Aneu amb compte amb les expectatives que les dones poden tenir sobre el canvi dels agressors i com poden afectar la decisió de deixar-los**

S'ha d'ajudar a la dona a mantenir responsables a l'agressor i a avaluar si la violència i el nivell de seguretat i benestar són adequats per a ella mateixa i les seves filles i fills. Les dones han d'obtenir informació per frenar expectatives poc realistes, però al mateix temps han de rebre suport per desenvolupar la capacitat per avaluar la situació i trobar criteris per valorar el possible canvi que s'hagi produït.

■ **Eviteu qualsevol forma d'assessorament o teràpia de parella o mediació.**

Quan hi ha violència en una parella, s'ha de tractar en un entorn individual segur. Sempre que la víctima està exposada a procediments en presència de l'agressor corre el risc de represàlies i, encara que no hi hagi cap amenaça o perill físic, pot sentir-se coaccionada i la violència anterior pot condicionar la seva resposta. En la majoria de situacions de violència de gènere també hi ha un desequilibri de poder que és una important contraindicació per a la teràpia de parella en què els membres han de participar en condicions d'igualtat. Per aquest motiu, l'assessorament o teràpia de parella i la mediació no són recomanades un cop s'hagi identificat la violència.

■ **Aneu amb compte amb els intents de manipulació cap a professionals per part de molts agressors i mantingueu-los plenament responsables de la seva violència evitant qualsevol mena de culpabilització de la víctima**

La manipulació de l'agressor és sovint molt convincent a causa dels mecanismes de minimització i negació de la violència i de la presentació d'ells mateixos com a víctimes de la situació o del comportament "problemàtic" de les seves parelles. En molts casos, hi ha tant autoengany com enganys o manipulacions oberts cap als proveïdors de serveis. Una forma d'aturar i evitar aquest tipus de manipulació és que siguin professionals diferents els qui donin suport a les víctimes i als agressors, i que tinguin protocols estructurats sobre com s'han de gestionar aquestes situacions. Aquests procediments són molt importants per evitar qualsevol culpabilització de la víctima.

■ **Prioritzeu el benestar de nenes i nens sense culpar la mare de les conseqüències de la violència**

Perquè una mare pugui donar suport plenament al benestar dels seus fills i filles, ha de poder estar protegida, segura i empoderada. A l'hora d'avaluar la vulnerabilitat i les conseqüències de la violència en la vida dels infants, s'ha de tenir en compte la plena responsabilitat del pare de la seva violència i de les conseqüències en les filles i fills i la mare.

- **Donar suport a les víctimes en serveis especialitzats que garanteixin l'avaluació del risc, l'empoderament i els plans de seguretat**

Els serveis que derivin homes a programes per a agressors també han d'estar sempre connectats directament o indirectament amb els serveis de suport a les dones. Sempre que un agressor entra en un programa, hauria d'haver-hi la possibilitat que la víctima accedeixi a rebre suport i un pla de seguretat.

- **Assegureu-vos que hi ha un pla de seguretat, fins i tot si les dones opten per no anar a un servei de suport especialitzat, a fi que la seva seguretat no depengui exclusivament del fet que l'home participi d'un programa per a agressors**

Fins i tot si les dones opten per no acudir a un servei de suport especialitzat, hi hauria d'haver una avaluació bàsica del risc i un pla de seguretat. Això pot ser especialment important si l'esperança d'un canvi en l'agressor impedeix que les dones busquin ajuda. S'ha de fer el màxim esforç per tractar les expectatives en el programa per a agressors i les dones sempre han de ser encoratjades a prendre decisions per millorar la seva seguretat i llibertat.

- **La parella no té cap responsabilitat en el procés o la participació de l'home en el programa**

Els proveïdors de serveis que treballen amb la parella han de considerar sempre l'home plenament responsable de les seves decisions i conductes, evitant de totes maneres demanar a la dona que faciliti el procés o la participació de l'home en el programa per a agressors.

Creences i posicions cap als homes que utilitzen la violència de gènere

Creences sobre els homes que utilitzen la violència i el treball amb ells

Com a professionals estem immersos en les nostres cultures i en els discursos socials que ens envolten. Per tant, som propensos a la influència de certes creences sobre la violència de gènere més en general i sobre els agressors i el treball amb ells, en concret. Per poder donar respostes adequades a usuaris que exerceixin violència de gènere, és important identificar i revisar aquestes creences i mites. Algunes de les més freqüents són:

- ***“Els agressors son malalts, tenen trastorns psiquiàtrics o psicològics”***

Encara que alguns estudis mostren que una part dels agressors presenten diagnòstics d'ansietat, depressió o determinats trastorns de la personalitat, la majoria no ho fan i si ho fan, aquests problemes concomitants no s'han d'entendre com les causes de la violència, sinó com a problemes que estan probablement relacionats de forma complexa amb l'ús de la violència de vegades, la conseqüència de vegades, un factor agreujant amb factors de risc similars, etc. A més, comprendre la violència dels homes com a (conseqüència d') un trastorn psiquiàtric o psicològic pot dificultar que l'home se'n faci responsable i reforçar les seves justificacions i que es presenti com a víctima (del seu trastorn, en aquest cas).

- ***“Els homes utilitzen la violència a causa de l'ús d'alcohol i altres substàncies”***

Aquesta idea molt comuna (fins i tot entre moltes dones que pateixen violència de gènere) té les seves arrels en la coincidència d'ambdós problemes: molts homes (però, de bon tros no tots) que utilitzen substàncies també utilitzen violència contra les seves parelles i molts agressors (però, de bon tros no tots) també tenen problemes amb l'ús de substàncies. Com en el cas dels trastorns psiquiàtrics, és important tenir en compte que la coexistència d'ambdós problemes no es pot interpretar com una simple causalitat (les substàncies provoquen la violència), però que hi ha una relació bidireccional complexa entre ambdós i una gran quantitat de factors de risc comuns que condueixen a la coexistència (incloent-hi la masculinitat tradicional que suggereix a tots dos com un signe de la virilitat). L'ús de substàncies és un factor de risc per a la violència de gènere i ha de ser explorada, però no és la seva causa (principal).

- ***“Tots els agressors van ser maltractats o van ser testimonis de violència de gènere quan eren nens”***

L'adopció d'aquesta única explicació (i possiblement tranquil·litzadora) de la violència, que identifica l'origen de la conducta violenta en els traumes de la infància, ens pot impedir identificar els agressors que no van quedar exposats a experiències adverses significatives de petits. Tot i que haver sofert o presenciat violència en la infància és un factor de risc important per a la seva perpetració en l'edat adulta, no és en cap cas l'únic dins de la complexitat multifactorial dels comportaments violents.

- ***“Els agressors sempre són pares bons / dolents”***

Pel que fa al paper dels agressors com a pares, podem observar dues creences o mites contradictoris. El primer afirma que la violència i l'abús que un home infligeix a la seva (ex) parella és o pot ser independent del seu paper de pare. En aquest sentit, és necessari manifestar clarament que la violència contra la parella / mare sempre danya fills i filles d'alguna manera, l'experimentin directament o “indirectament”. La investigació ha mostrat àmpliament que els efectes negatius de ser testimonis (“indirectes”) de la violència són bàsicament els mateixos que els de l'exposició directa a la violència. Un home que és violent amb la seva parella és un pare disfuncional en la mesura que no proporciona protecció sinó que danya la mare, la seva relació amb els fills i la seva capacitat de tenir-ne cura. D'altra banda, també cal tenir en compte la possibilitat que un agressor, malgrat perjudicar els seus fills i filles danyant la seva mare, pot fer-ho raonablement bé en altres àrees de la cria de filles i fills, podent tenir-ne cura i ser empàtic amb ells. L'experiència ens diu que sovint, si s'identifiquen, aquestes àrees poden representar un veritable motor de canvi i poden facilitar l'adquisició d'altres habilitats de vida en altres àrees relacionals significatives.

- ***“Els homes violents no poden canviar”***

Aquesta creença podria tenir el seu origen en la defensa i el suport a les dones víctimes i supervivents, en què el desmantellament de l'esperança de les dones en el canvi dels agressors contribuiria a mobilitzar-les i capacitar-les per protegir-se i prendre decisions per continuar amb la seva vida. A més, de vegades, és fonamentada per

resultats poc convincents d'algunes avaluacions dels programes per a agressors. La creença que els homes violents no poden canviar implica una concepció fermament determinista, deixant poc espai als enfocaments orientats a la transformació dels homes i del teixit social en el qual s'implanta la violència i per l'argument que l'ús de la violència representa una elecció. Tot i reconèixer que el canvi de comportaments violents és un camí llarg i complex i que sovint el control coercitiu i l'abús psicològic són més resistents al canvi que la violència física, paga la pena assenyalar que els homes poden canviar i que alguns ho aconsegueixen.

La posició dels i les professionals cap als homes i la seva violència i la relació terapèutica

Les nostres pròpies experiències amb l'ús de la violència i les nostres creences sobre la violència i sobre els homes que l'utilitzen donaran forma a la nostra relació amb un (potencial) agressor a la nostra feina. Per tant, és important ser conscients de les nostres pròpies experiències amb la violència de gènere (vegeu l'annex 1) i de les emocions que un agressor i les històries de la seva violència generen en nosaltres, per no deixar-les interferir en una resposta professional de suport a l'home.

La relació terapèutica amb els homes que utilitzen la violència és una de les qüestions més importants i difícils a l'hora d'abordar la violència de gènere. D'una banda, com a professionals, hem d'acceptar l'home com a persona i comprendre la seva experiència i la seva història, de manera que es pugui establir una relació de treball col·laborativa i de confiança sense col·ludir amb l'home. D'altra banda, una postura clara contra qualsevol tipus de violència i contra les creences o actituds que la sustenten és fonamental per fer responsables als homes i fer possible el canvi.

- Serà important no col·ludir amb el possible discurs de negació, minimització, excuses i culpabilització de la víctima de l'home, ni enfrontar-s'hi amb un estil agressiu, jutjant-lo sense mostrar cap empatia.
- Una posició equilibrada de convidar l'home a revisar i desafiar el seu comportament violent de manera respectuosa serà més útil i eficaç.

Vegeu l'annex 4 per obtenir una descripció més àmplia d'aquestes diferents posicions en la relació terapèutica amb els homes.

És important entendre que el reconeixement de la violència utilitzada constitueix un procés que té avenços i contratemps, i que és un dels elements més importants i difícils d'aconseguir, ja que posa l'home en un conflicte intern i amenaça la seva pròpia identitat i els patrons relacionals associats.

“Què evoca en nosaltres l'agressor?”

(ENGAGE grup focal, professional de primera línia)

“Ens és possible pensar que l'home abusiu està patint?”

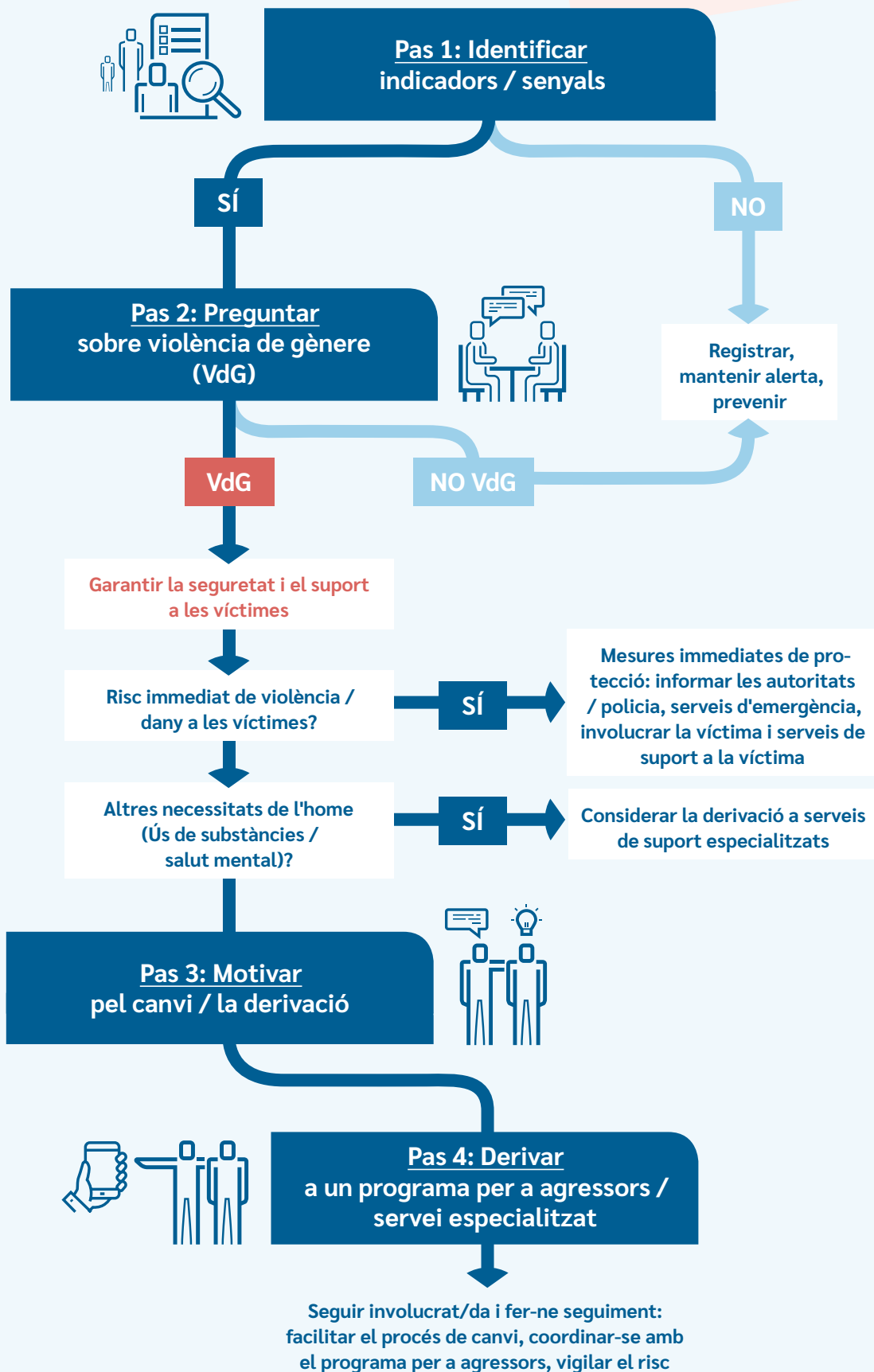
(ENGAGE grup focal, professional de primera línia)

“Com ens sentim quan treballem amb un home que ens menysprea i menysprea les dones?”

(ENGAGE grup focal, professional de primera línia)

Guia **en**age : 4 Passos

La seguretat i els drets de les víctimes / supervivents són la prioritat en totes les nostres intervencions, derivacions i coordinacions!

Enregistrar les revelacions de l'home i les vostres observacions, intervencions, derivacions i coordinacions en la història del cas.

Pas 1: Identificar la violència de gènere en els homes – indicadors i senyals

Com a professionals de primera línia, hi ha tres maneres principals d'identificar la violència de gènere en un usuari home:

- el cribratge universal o sistemàtic,
- la detecció basada en indicadors o
- la informació de terceres persones.

En el **cribratge universal o sistemàtic**, preguntem a tots els usuaris homes del servei sobre el seu ús de violència de gènere (possiblement utilitzant breus qüestionaris o entrevistes estructurades, normalment durant la fase d'acollida). Per evitar sospites que poguessin posar en perill les víctimes / supervivents ("Per què em fan aquestes preguntes? La meua parella els hi haurà explicat.") és important explicar l'aplicació rutinària i universal del cribratge als homes.

En la **detecció basada en indicadors**, no fem un cribratge ni abordem el tema de la violència de gènere amb tots els usuaris, sinó només si observem certs indicadors o senyals que ens fan sospitar que l'home pot ser agressiu o violent.

Una tercera forma d'identificar la violència de gènere és **a través de terceres persones**, sovint les (ex) parelles o filles i fills, de vegades, altres membres de la família o a través d'informació rebuda per altres professionals (informes, ordres de protecció, sentències judicials, etc.).

Si rebem la informació sobre la violència de l'home de terceres persones, és clau distingir si aquesta informació és

- **confidencial** i s'ha de mantenir en secret per protegir la seguretat de les víctimes / supervivents; en aquest cas, mai no l'hauríeu d'utilitzar directament i només de manera molt cautelosa indirectament, estant en alerta sobre possibles senyals de violència i iniciant un procés de **detecció per indicadors** (vegeu a continuació), o si és
- **pública** en el sentit que l'home sap que tenim la informació (per exemple, a través d'ordres de protecció, sentències o procediments de protecció a la infància a causa del seu ús de la violència) i no sospitarà que la parella o les filles o fills us ho hagin explicat; en aquest cas podria ser segur i útil **abordar el tema de la violència directament** amb ell.

Indicadors de la violència de gènere

Com a principals tipus d'indicadors de violència de gènere podem diferenciar:

Indicadors en el **discurs** de l'home:

- Parlar sobre conductes relacionals que constitueixen diferents tipus de violència o abús (físic, sexual, emocional, econòmic, social, vegeu llistes de comportament en l'annex 3),
- Explicar un comportament gelós excessiu o de control sobre la parella «qui sempre ha de dir-li on és»,
- Actituds o comentaris sexistes o misògins sobre la parella o les dones en general,
- Eufemismes que podrien indicar qualsevol dels anteriors (p. ex., "gran baralla" o "discussió forta", etc.)

Indicadors en el **comportament** de l'home o de la seva parella en les visites o a la sala d'espera (molts recuperats de les entrevistes i grups de discussió del projecte ENGAGE a Itàlia, França i Espanya):

- Sempre acompanya la parella, fins i tot, durant les visites rutinàries i insisteix a ser-hi (i ella està decebuda o té pressa per acabar).
- Parla per ella, la interromp o la corregeix, no la deixa parlar, la desacredita o la devalua, intenta prendre decisions per ella.
- Justifica o minimitza les lesions o estats psicològics de la seva parella, que poden ser causa de situacions de violència.
- La culpa dels seus problemes.
- Mostra dificultats per controlar l'ansietat i l'estrès; té canvis d'humor i / o aixeca la seva veu.
- Mostra dues actituds aparentment contradictòries: estar en silenci, a la defensiva, negar-se a respondre preguntes o parlar massa, massa complaent, massa somrient, massa present, especialment durant l'entrevista amb la parella.
- Mostra una actitud no verbal amenaçadora o una gesticulació que envaeix l'espai de la dona.
- És violent o abusi cap a la seva parella a la visita o sala d'espera.
- Intenta manipular o controlar la parella, el / la professional o la situació (per exemple, el tipus de preguntes o la durada de l'entrevista).
- Desqualifica les professionals com a dones, o mostra una actitud degradant i agressiva cap a la professional dona.
- En presència de l'home, la parella baixa la mirada, calla o es posa en actitud sotmesa.
- Diferents actituds de la dona entre sessions conjuntes amb l'home i sessions amb ella sola.
- Ell l'acusa a ella de ser la causa o el desencadenant del conflicte o nega que n'hi hagi cap.

Els indicadors i senyals de violència de gènere no sempre estaran visibles directament, i s'han de explorar i investigar en el marc d'una relació terapèutica de respecte, confiança i suport (veure més amunt), per obtenir la major quantitat d'informació veritable possible.

“El que faig és que sigui ell qui ho verbalitzi ... amb calma, confiança, mai amb confrontació”

(ENGAGE grup focal, professional de primera línia)

Pas 2: Preguntar als homes sobre la violència de gènere

Quan pregunteu als usuaris homes sobre la violència de gènere, hauríeu de crear un entorn de privadesa i seguretat que faciliti la revelació i explicar bé les condicions de confidencialitat que s'apliquen.

En concret, la confidencialitat podria limitar-se en cas que:

- necessiteu compartir informació amb altres serveis per vetllar per la seguretat i el benestar de l'home, la seva (ex) parella i / o els seus fills i filles;
- la seva (ex) parella, les seves filles o fills, una altra persona o ell mateix estiguin en alt risc de patir danys.

Recomanem encaridament que **no** abordeu el tema de la violència de gènere amb l'usuari **en presència de la seva (ex) parella o fills / filles**, ja que implicar-los en aquesta conversa podria posar-los en risc si revelen més del que l'agressor voldria, o deixar-los decebuts i encara més impotents si no ho fan. Si aquesta situació és inevitable, considereu acuradament com no comprometre la seguretat de les víctimes / supervivents.

Encara que pot semblar difícil parlar sobre l'ús de la violència amb els homes, molts dels homes entrevistats pel projecte ENGAGE van reconèixer la importància de trobar professionals que van saber abordar la seva violència i donar-los suport.

“Necessitava que algú m'escoltés, que m'ajudés a comprendre el que estava amagat darrere de les meves reaccions excessives i del comportament controlador. No volia parlar d'altres, de la relació o d'altres persones implicades, i vaig haver de desafiar la professional perquè es concentrés només en mi”.

(Projecte ENGAGE, entrevista amb agressor)

Tant si pregunteu sistemàticament a tots els usuaris del servei sobre la violència de gènere com si l'heu detectada (o sospiteu) mitjançant indicadors, podeu iniciar la conversa amb l'home utilitzant preguntes d'embut:

- a) sobre la relació i possibles conflictes en general, o
- b) sobre les conseqüències d'un possible problema que l'home presenta (p. ex., estrès, problemes econòmics, abús de substàncies) sobre la relació.

En ambdós casos, comenceu amb preguntes més generals i obertes per acabar amb preguntes més específiques i concretes sobre l'ús de la violència.

Figura 1.
Preguntes embut generals

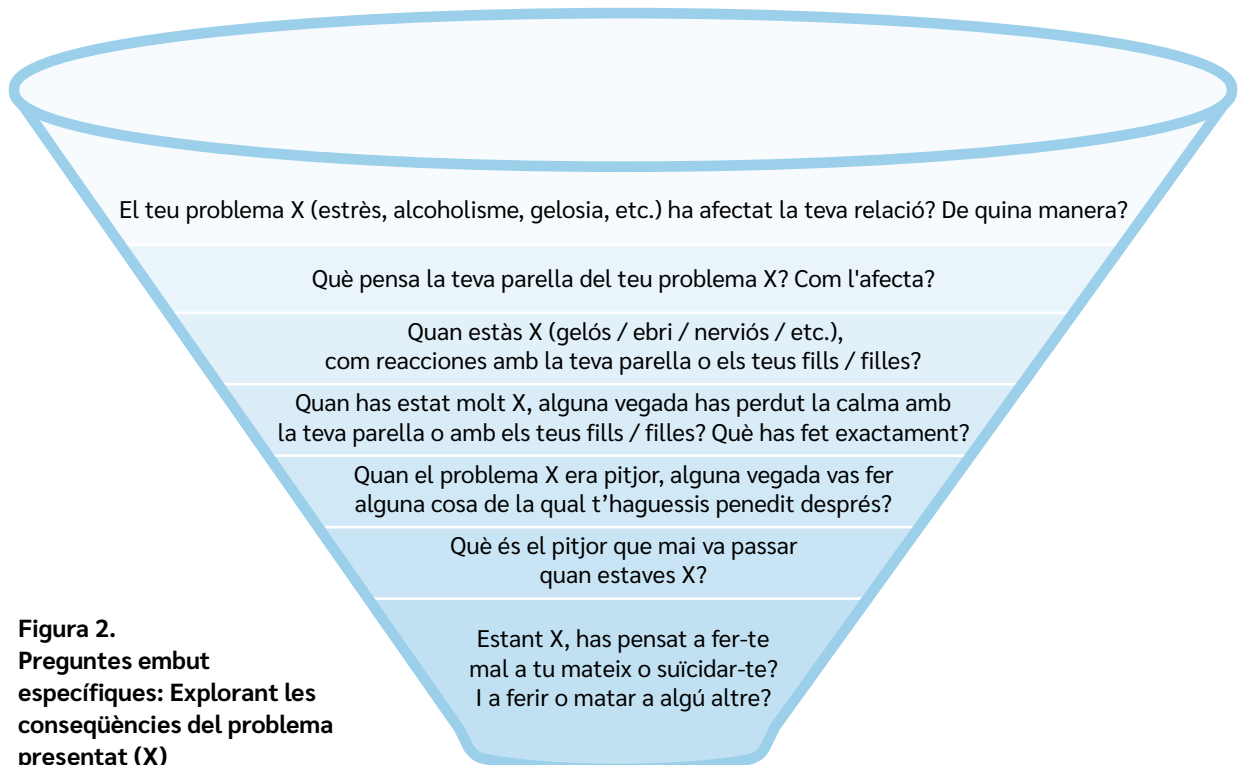

Figura 2.
Preguntes embut específiques: Explorant les conseqüències del problema presentat (X)

“La forma en què la professional va abordar el problema de la violència, no em sentia condemnat pel professional. Em va donar l'esperança de poder-me recuperar”.

(Bruno Brilloit, projecte ENGAGE, entrevista amb agressor)

Les següents estratègies són útils en el procés de preguntar per i explorar la violència de gènere amb els usuaris homes:

■ **“Tirar del fil”:**

tirar del fil en una conversa o discussió, és explorar amb més detall les incidències de conflicte i la possible violència narrada superficialment per l'home. Usant una crèdula "actitud Colombo" d'interès i curiositat genuïns, podem preguntar per buits i aparents inconsistències o contradiccions en la narració sense una confrontació directa.

■ **“Gambit” – Acceptar minimitzacions:**

"acceptar" inicialment minimitzacions o justificacions, sense afrontar-les directament ens permet explorar els incidents de violència i l'experiència i les intencions de l'home amb més detall sense crear una reacció defensiva. En aquesta etapa inicial, estem més interessats a conèixer la violència que utilitza l'home i les seves conseqüències que a anomenar-la com a "violència" i que ell la reconegui com a tal: "Quan dius 'gran baralla', a què et refereixes?", "què va passar exactament / què vas fer?", "què creus que sentia la teva parella?"

■ **Perspectives:**

preguntar sobre les perspectives d'altres persones significatives (parella, filles i fills, progenitors, germans / germanes, amics / amigues, etc.) sobre els seus actes de violència de vegades permet als homes connectar (des d'una certa empatia) amb les conseqüències que la seva violència ha causat en altres i iniciar un procés de responsabilitat i motivació per canviar.

Caixa 2. CONSELLS PER ENTREVISTAR HOMES QUE UTILITZEN LA VIOLÈNCIA

Com a professional de primera línia, entrevistar homes que utilitzen la violència us pot representar alguns dels següents desafiaments típics:

- Els agressors poden ser altament manipuladors i molt convincents en el seu discurs.
- Els homes solen negar o minimitzar la violència que han utilitzat o les seves conseqüències per a altres persones (no percebent-la com a perjudicial) i poques vegades la revelen o en parlen obertament.
- Molts homes culpen les víctimes de la violència que els han infligit i alguns es presenten com a víctimes de la violència de les seves parelles o de la negativa d'aquestes de complir amb les seves demandes o expectatives, altres culpen terceres persones o circumstàncies, justificant l'ús de la violència.
- La majoria dels homes no es responsabilitza de la violència que ha utilitzat.
- Molts homes són resistents o almenys ambivalents respecte al canvi.

La negació, la minimització i les dificultats per revelar obertament tota la gamma de comportaments violents i abusius solen basar-se en la por de les conseqüències que això podria tenir (persecució judicial, perdre filles / fills, perdre la feina, etc.) i la vergonya per aquests comportaments.

Una **postura equilibrada no jutjadora** (vegeu-ho més amunt) pot ser útil per reduir la vergonya i les preguntes específiques sobre els pitjors temors respecte a les conseqüències de revelar la violència poden evitar que l'home se senti jutjat.

Podeu fer servir **preguntes d'escala** per esbrinar els detalls de la violència ("en una escala de l'1 al 5 - on 5 és colpejar-la tant fort com puguis - com de fort la vas colpejar?") i llençar preguntes sobre la violència a nivells superiors del que realment creieu, per facilitar que l'home l'admeti en un nivell inferior (real):

Professional: "Llavors, quantes vegades la vas colpejar? Estem parlant de 30 o 40 vegades?"

Home: "Déu meu, no! Van ser només unes poques vegades".

Professional: "Com 4 o 5 vegades?"

Home: "No, com tres vegades".

Reconeixeu els sentiments o preocupacions de l'agressor, però centreu l'atenció en les seves accions i comportament. Per exemple⁷:

Agressor: "Ella només crida i crida i em diu que la deixi en pau quan hi parlo de no gastar massa diners, n'estic fart".

Professional de primera línia: "Entenc que estàs molt preocupat pels diners. Pots explicar-me'n més, què és el que fas a continuació?"

La **culpabilització de la parella** és molt freqüent a l'hora d'explorar la violència de l'home en la relació, i, en lloc d'arriscar-se a entrar en una discussió, és molt més útil recórrer a la convicció bàsica que l'ús de la violència està malament en qualsevol circumstància i que, per avaluar l'ús i el risc de violència és irrellevant si les acusacions de l'home sobre la seva parella són certes o no. Iwi & Newman (2015) recomanen treballar sobre la base del següent:

"No conec la teva parella ni la seva visió de les coses, però suposem que continuarà sent exactament com sempre ha estat, i centrem-nos en la teva resposta i, més endavant, pensarem com podries respondre de manera diferent en el futur".

Desescalar

Si la posició de l'home sembla molt inamovible, no és ni segur ni útil entrar en un debat. Acordar no estar d'acord pot ser el millor enfocament, ja que l'agressor que surt de l'entrevista en estat d'agitació o ràbia pot suposar un risc per a la seva parella o fills i filles.

Tenir en compte el risc i garantir la seguretat i el suport a la víctima

Si heu identificat violència de gènere en un usuari, haureu d'assegurar-vos que la víctima estigui segura i que rebi el suport que necessita i heu de tenir en compte el risc que l'home està posant cap a ella i com es podria reduir.

Si la víctima també és usuària del vostre servei, hauria de ser atesa per un/a treballador/a diferent i derivada al servei de suport especialitzat adequat. Si la víctima no és usuària del servei, hauríeu de considerar contactar-hi amb prudència a través d'altres serveis o agències on pugui estar sent atesa.

També cal tenir en compte el risc que l'home està presentant per a la seva (ex) parella i/o les seves filles i fills i els passos per reduir-lo. Com a professional de primera línia, pot ser que no sigui la vostra tasca fer una avaluació (formal) de risc, però si hi ha indicadors d'un risc alt i immediat de danys considerables per a la (ex) parella o filles i fills (com amenaces de fer-los mal o matar-los o de suïcidar-se), haureu de prendre les mesures necessàries per protegir les víctimes, incloent-hi informes a les autoritats pertinents / forces policials.

Segons el risc de violència futura avaluat i les circumstàncies i necessitats particulars de cada cas o família, es poden implementar diferents estratègies de gestió del risc mitjançant una resposta comunitària coordinada amb el sistema d'agències implicades.

Per obtenir més informació sobre la valoració i els factors de risc i les estratègies de gestió del risc, vegeu l'annex 6.

⁷ De: Department for Child Protection (2013): Perpetrator Accountability in Child Protection Practice.

Explorar la violència que utilitza amb més detall

Si l'home ha reconegut el seu ús de la violència, podríeu considerar explorar els diferents tipus de violència que utilitza, la seva severitat i freqüència i les conseqüències que ha tingut en la seva parella, els seus fills i filles, altres persones implicades (família i amics) i en ell mateix, ja que aquesta informació pot ser molt útil per motivar-lo a una derivació i avaluar el risc en què podria posar altres persones. Vegeu l'annex 5 per obtenir més informació i preguntes a l'hora d'explorar l'ús de la violència.

Preguntar sobre altres necessitats

Mentre que l'ús d'alcohol o altres substàncies no és ni una excusa ni una causa de la violència de gènere, els dos problemes sovint es produeixen conjuntament i derivar alguns homes agressors a tractament per abús de substàncies és apropiat i podria reduir el risc d'utilitzar la violència.

Si el vostre context de treball ho permet, hauríeu de preguntar a l'home sobre el consum problemàtic d'alcohol i drogues. Si hi ha indicadors d'un ús problemàtic d'alcohol, podeu considerar fer servir la prova d'identificació de trastorns de l'ús de l'alcohol (AUDIT)⁸ de l'Organització Mundial de la Salut com una eina de detecció senzilla i fiable que és sensible a la detecció precoç de consum nociu o de risc. Podeu utilitzar el seu equivalent, la prova d'identificació de trastorns de l'ús de drogues (DUDIT)⁹ per a la detecció de problemes relacionats amb les drogues. Si es detecten problemes d'ús d'alcohol o altres drogues, hauríeu de considerar una derivació a tractament per abús de substàncies.

Si sospiteu que un home està patint un problema de salut mental, pot ser útil derivar-lo als serveis de salut mental per a una avaluació especialitzada.

Registrar

És important mantenir registres detallats de les revelacions del comportament violent de l'home i de les vostres observacions. Es tracta d'informació important que permetrà planificar la feina amb el cas i coordinar-lo amb altres serveis i serà d'ajuda en qualsevol possible procés legal.

Registreu la informació i en la història o expedient del cas. Recordeu que aquests registres són estrictament confidencials, tret que una persona pugui estar en risc de danys significatius, que anul·laran qualsevol requisit de confidencialitat.

Caixa 3. TENIR EN COMPTE LA CULTURA

La violència de gènere es basa en normes culturals relacionades amb el sexe, els rols de gènere i les relacions. Tothom tenim una cultura i és important saber **com** aquesta cultura dona forma les nostres narracions sobre les relacions, les famílies i la violència de gènere.

És útil:

- Investigar amb respecte la identitat cultural de l'home. Mentre que la cultura forma profundament la nostra manera de veure el món, cada persona experimenta i viu la cultura d'una manera diferent; algunes s'identifiquen amb el seu patrimoni cultural, mentre que altres el poden veure com una petita part de la seva identitat;
- estar atent en quina mesura l'home utilitza la cultura com a part de les seves narratives de suport a la violència;
- explorar qui en la seva comunitat podria donar suport al seu procés de mantenir segurs els membres de la seva família;

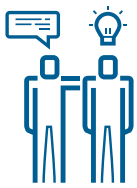
⁸ http://auditscreen.org/~auditscreen/cmsb/uploads/audit_catalan.pdf

⁹ www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_10455_ES_DUDIT%20%20Spanish_Version.pdf

- identificar pràctiques culturals que puguin ajudar-lo a gestionar les seves emocions; i
- identificar aspectes de la cultura que puguin afectar la seva participació en els serveis, com ara, no ser capaç de parlar davant d'una professional dona.

També és vital explorar què en la seva cultura dóna suport a la no-violència i la seguretat familiar. Per a alguns homes, pot ser important una narració de com tractar la família i la parella amb respecte. Per a d'altres (com els que han experimentat l'opressió cultural), la idea que l'opressió sigui dolenta podria ser més productiva.

Adaptat per: Department for Child Protection (2013): Perpetrator Accountability in Child Protection Practice

Pas 3: Motivar els homes agressors per a la derivació

Després d'identificar la violència de gènere (pas 1) i abordar-la amb l'home (pas 2), podríeu derivar-lo directament a un programa per a agressors o un altre servei especialitzat (pas 4), només si reconeix la necessitat de fer alguna cosa respecte al seu problema de violència. Molts homes poden ser ambivalents o fins i tot resistents a l'hora d'iniciar un procés de canvi i podria ser necessari un treball de motivació per preparar una derivació amb èxit.

Un dels principals objectius d'abordar els homes és motivar els agressors a assumir la responsabilitat de la seva violència i iniciar un procés de canvi per aturar-la. En lloc de tractar de confrontar els homes amb el seu "mal comportament" i de convèncer-los a canviar, és molt més útil explorar i enfortir els seus propis valors i raons per canviar. És més probable que generin una motivació per canviar si veuen les contradiccions entre el que voldrien tenir (connexió i relacions significatives) i el que aconsegueixen amb la violència (desconnexió i por).

En una primera fase, la por a les sancions legals i a la pèrdua de la relació o del contacte amb filles o fills com a conseqüència de la violència continuada podrien ser prou motivació per intentar convèncer l'home de demanar ajuda en un programa per a agressors. Amb el temps, és important que la motivació es basi també en els valors i esperances interns de l'home i no només en la por a les conseqüències.

“Donar consells i encoratjar les persones a seguir-hi i continuar l'esforç necessari per superar la violència ja que no hi ha solució màgica i la feina és difícil”.

“Ajudar-lo d'una manera humana a superar la terrible imatge de si mateix i la vergonya que té per les seves accions ...”

“La forma en què la professional va abordar el problema de la violència, no em sentia condemnat per la professional. Em va donar l'esperança de poder-me recuperar”.

(Bruno Brilloit, entrevista amb homes agressors de ENGAGE)

Tant el model d'invitacions a la responsabilitat d'Alan Jenkins (1990, 2009) com l'entrevista motivacionals (Miller & Rollnick, 1991, vegeu l'annex 7) poden ajudar als i les professionals en el procés d'ajudar els homes a identificar motius per no utilitzar la violència i passos per canviar en la direcció desitjada. En fer preguntes sobre els valors, les esperances i els objectius de l'home per a les seves relacions, per si mateix com a persona i per la seva vida s'explora una postura ètica que després es mostra inconsistent amb el seu comportament violent. S'utilitza un enfocament col·laboratiu i respectuós en comptes d'intentar persuadir o forçar l'home a canviar el seu comportament.

Exemples de preguntes des d'un enfocament **d'invitació a la responsabilitat** són:

- Quin tipus de pare esperaves ser / voldries ser? _____
- Com t'agradaria que els teus fills et vegin / pensin de tu en 10 o 20 anys? _____
- Els teus fills t'han vist actuar de forma violenta o abusiva? Com creus que els afecta? _____
- Creus que els teus fills et respecten o et tenen por? _____
- Com es podrien beneficiar els teus filles/ fills si canviessis una mica el teu comportament? _____
- Com creus que podria canviar la teva relació amb els teus fills/filles si no et tinguessin por? _____
- Què podria ser possible en la teva vida si no utilitzessis la violència quan et sents molest? _____
- En quin tipus de pare t'agradaria convertir-te, o ser-ho més temps? Què significaria per a tu si fossis aquest tipus de pare o si ho fossis més temps? Què fas que ho impedeixi? _____

També és útil transmetre a l'home que no està sol amb aquest problema i que molts homes han rebut ajut a través d'un suport especialitzat. Si hi ha prou motivació i compromís per iniciar un procés de canvi, derivar l'home a un programa especialitzat per a agressors és el següent pas.

“Sembla que vols fer alguns canvis pel teu bé i per a la vostra parella / filles i fills. Quines eleccions tens? Què pots fer al respecte? Quina ajuda t'agradaria tenir per fer aquests canvis?”

Pas 4: Derivar els homes a programes per a agressors, resposta coordinada multiagència

Si heu detectat i abordat la violència de gènere en un usuari i heu pogut aconseguir prou reconeixement i motivació per a la seva derivació, heu de derivar l'home a un programa per a agressors (o un servei especialitzat similar) que treballi per aturar els seus comportaments abusius.

“Donar suport a l'agressor i dir-li que hi ha programes especialitzats i que POT CANVIAR”

(agressor en entrevista ENGAGE)

La millor manera de fer-ho és en un programa per a agressors estructurat que sol incloure una fase d'avaluació, una intervenció grupal (o individual) i, preferentment, una fase de seguiment per veure si els objectius s'assoleixen i es mantenen. Els programes haurien de complir uns estàndards de qualitat, incloent-hi contactar proactivament amb

les (ex-) parelles dels homes amb qui treballen, per assegurar que reben la informació i el suport que necessiten per a que elles i els seus fills i filles estiguin segures.

Quan no hi ha cap programa estructurat per a agressors disponible, l'assessorament individual clarament orientat a aturar l'ús de la violència pot ser una alternativa si inclou l'avaluació i la gestió del risc dins d'un enfocament orientat a la seguretat de la víctima/supervivent i si el realitzen professionals amb formació específica.

Per establir un **protocol de derivació** clar, us recomanem conèixer els programes per a agressors (o ofertes d'assessorament especialitzat) disponibles a la vostra àrea als quals podeu derivar els homes i contactar-los per recopilar la informació necessària per a una derivació. La podeu incloure en la següent taula:

Taula 1: Exemple de formulari per la informació sobre serveis per derivacions

Nom del servei / programa			
Organització i adreça			
Informació de contacte			
Persona de contacte:			
Tel:			
e-mail:			
Criteris d'inclusió / exclusió:			
Cost:			
Breu descripció / info. addicional:			
Per a més informació			
Lloc web:			
Díptic / material informatiu:			

Us recomanem que establiu un acord amb els programes per a agressors als quals es pugui derivar, que us permeti comunicar-vos amb ells abans de derivar l'home per acordar el procés de derivació i aclarir possibles dubtes o preguntes.

És important preparar bé la derivació i informar l'home sobre per què es fa, quins són els beneficis per a ell (i per altres), quins són els seus drets i responsabilitats en relació amb la derivació i què esperar-ne. Proporcioneu a l'home material d'informació (com fulletons o díptics) sobre el programa per a agressors.

Quan es deriva un home, també és molt útil identificar barreres en l'home per seguir la derivació i els passos necessaris per superar-les. Una manera de fer-ho és normalitzar la derivació i el fet de buscar ajuda explicant que molts homes participen en aquests programes i que sovint ho recomanen. També podeu explorar possibles barreres amb l'home i animar-lo preguntant:

“Et pots imaginar fent aquesta trucada?”, o dir:

“Molts homes troben difícil demanar ajut quan hi ha un problema que necessiten abordar. Què t'ajudarà a recordar que facis aquesta trucada?”

Quan feu una derivació a un servei especialitzat, hauríeu de:

- oferir-los la màxima informació possible sobre l'home, el seu context i la seva violència, per assegurar-vos que totes les i els professionals que treballen amb ell i amb la seva família són conscients de la violència i el nivell de risc actual, i que en la seva tasca també mantenen l'home responsable de la seva violència.
- acordar un mecanisme de retorn i coordinació amb el servei especialitzat al qual deriven l'home mentre segueix treballant-hi i com podeu donar suport a la seva participació al programa i contribuir a vigilar el nivell de risc.

Derivacions per altres necessitats

Si heu detectat altres necessitats associades a l'ús de la violència per part de l'home, com ara l'ús problemàtic de substàncies o problemes de salut mental (vegeu el pas 2 anterior, "preguntar sobre altres necessitats"), podeu considerar derivar-lo al servei de suport especialitzat corresponent (tractament per abús de substàncies, salut mental). És important tenir en compte que aquests serveis no abordaran específicament la violència que l'home fa servir i que s'haurien d'oferir paral·lelament i en coordinació amb el programa per a agressors. Tingueu en compte que podria ser difícil per a alguns homes iniciar i mantenir dos processos d'intervenció paral·lels, a banda de la feina que podria estar fent amb vosaltres.

Derivacions insegures o inadequades

No deriven un home que utilitza violència de gènere a **cursos o programes de gestió de la ira** perquè aquests poden (sense adonar-se'n) reforçar les creences dels homes de la idea que la violència és conseqüència de la seva ira, de "perdre el control" en lloc d'una elecció que condueix a un patró de control i conductes coercitives, i la seva tendència a veure's com a víctimes d'aquell(e)s que creuen que "els fan enfadar". A més, els programes de gestió de la ira no inclouen el contacte amb i el suport de les víctimes / supervivents.

De la mateixa manera, **l'assessorament o la teràpia de parella, la mediació i la teràpia familiar** són, en el millor dels casos, ineficients i moltes vegades potencialment perilloses per fer front a la violència de gènere. Si la víctima/supervivent considera que no pot parlar lliurement per por a represàlies, la intervenció en parella serà ineficaç i reforçarà la seva sensació d'impotència. Si decideix parlar, podria estar en un risc més alt. En general, els enfocaments familiars o de parella corren el risc de reforçar la idea que la violència es deu a un problema de relació i que la responsabilitat és d'alguna manera compartida (en comptes del 100 % de l'agressor).

Les derivacions a **professionals de la psicologia, psicoteràpia o consultoria generals** poden no ser útils, ja que generalment no tenen les habilitats específiques i la experiència per abordar la violència de gènere i les necessitats complexes dels agressors i podrien, sense adonar-se'n, "comprar" i reforçar els discursos dels homes que refermen el seu ús de la violència o, simplement, no abordar la seva violència com a prioritat.

Resposta multiagència

La tasca de cooperació i prevenció entre les agències implicades en respondre a la violència de gènere ha d'existir en el dia a dia, especialment, però no només en cas de risc immediat. La prevenció de la violència severa i continuada, inclosos els homicidis, requereix que les agències col·laborin molt estretament i que es duguin a terme regularment reunions de casos per prevenir la violència (Logar et al., 2015).

El propòsit d'intervenir amb un home abusiu no és només ajudar-lo a canviar les seves actituds i comportaments, sinó assegurar que la seva violència i el risc que suposa a les víctimes / supervivents són el centre d'una resposta coordinada multiagència. Si un home es nega a involucrar-s'hi o no canvia el seu comportament violent malgrat que participa en un programa per a agressors, la resposta d'altres agències implicades amb la seva família podria haver de canviar de manera corresponent. Per exemple, és possible que s'hagin d'implementar mesures de protecció o canvis en els plans de seguretat de la dona i dels fills i filles. Per tant, la comunicació amb altres serveis i agències involucrats amb la família és important i, quan nenes i nens hi estan implicats, és essencial.

Dilemes professionals (deontològics), personals (ètics) i legals

Treballar amb homes que han estat violents planteja constantment preguntes que no són fàcils de respondre i que impliquen diferents nivells d'avaluació per part del/de la professional. Quan cal informar les autoritats d'una situació de risc per a la seguretat o el benestar de la dona i/o dels nens i nenes implicades? Com afecten el paper professional i el context institucional les obligacions legals? Com mantenir l'aliança amb l'home en aquests casos?

Per intentar respondre a aquestes i altres preguntes, heu de ser conscients que l'efectivitat de la vostra intervenció depèn no només de les habilitats tècniques específiques, sinó també de la possibilitat de tenir en compte tres aspectes addicionals del context específic de treballar amb la violència de gènere, aspectes legals, professionals (deontològics) i personals (ètics):

1. **L'aspecte professional i deontològic** – regles deontològiques que guien el comportament correcte des del punt de vista professional (per exemple, de la psicologia, el treball social, la medicina, etc.) per tal de protegir el benestar i els drets dels usuaris i d'altres persones afectades;
2. **L'aspecte personal i ètic** – és a dir, el conjunt de principis i avaluacions internes que ens ajuden a decidir quina és la millor opció possible en una situació determinada;
3. **L'aspecte legal** – el comportament violent és un delictes en la majoria dels països europeus i, en alguns casos, s'ha de comunicar a les autoritats competents; d'altra banda, això té un gran impacte en l'aliança o relació terapèutica amb l'home i en la seva voluntat de revelar la violència.

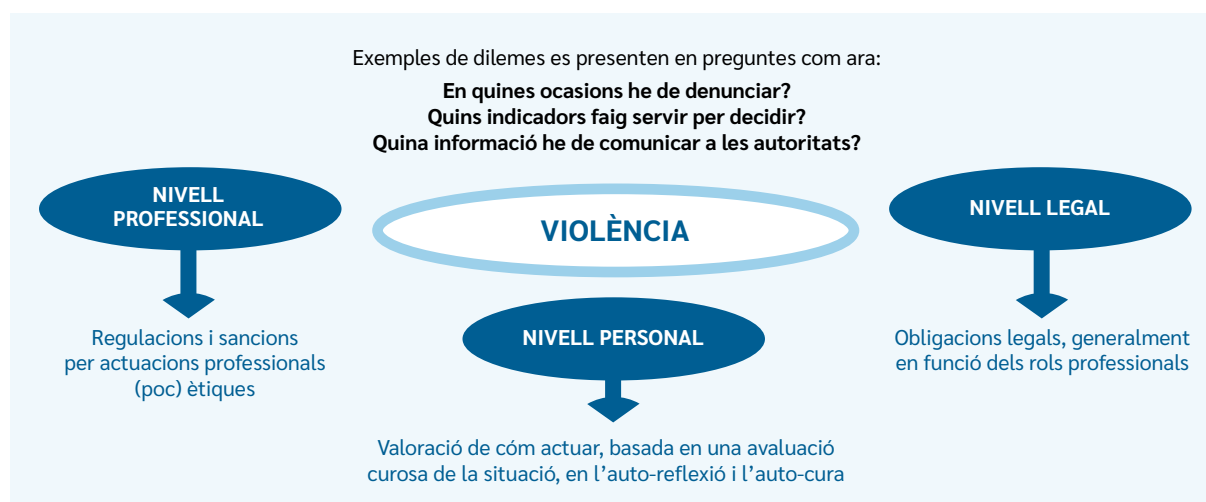
Com a primer pas, és fonamental conèixer aquests tres aspectes. El mateix s'aplica quan treballant amb les víctimes de la violència per determinar la millor manera d'ajudar a les seves necessitats de seguretat.

En cada situació, és recomanable observar atentament la complexa interacció entre aquestes tres dimensions per decidir com actuar. A causa del nombre de variables implicades (per exemple, el nivell de perill de l'incident violent, la implicació emocional, la presència de nenes i nens afectats) de vegades no sabem quina és la millor manera d'actuar.

Un exemple típic és el d'un cas en què, a la llum de la informació recollida, ens preocupa seriosament que l'home pugui danyar a la seva parella o als seus fills i filles, i prenem la decisió de denunciar la seva situació a les autoritats jurídiques. Si prenem mesures per garantir la seguretat de les dones i nenes i nens, perjudiquem a l'home o a la nostra relació amb ell? Quina i quanta informació hem de compartir sobre ell?

Per tant, ens enfrontem a dilemes reals que podrien convertir-se en punts de bloqueig si no tenim una posició clara respecte a la finalitat de la nostra intervenció, que variarà en funció del paper professional que fem (treball social, educació, psicologia, medicina, etc.) i del context en què operem (per exemple: serveis públics o activitats privades).

Figure 3. Dilemes professionals (deontològics), personals (ètics) i legals

L'experiència en l'àmbit demostra que no hi ha pautes definitives que s'han de seguir i que cada cas s'ha d'avaluar acuradament seguint dos procediments essencials: una avaluació adequada del risc (vegeu l'annex 6) i una discussió a l'equip o, fins i tot, en una xarxa més àmplia, per evitar el funcionament en soledat, que fa encara més complicat decidir com actuar. És important tolerar la complexitat i evitar actuar de manera no reflexiva sinó sopesar amb cura tota la informació disponible per decidir com procedir per intentar garantir la seguretat de les dones i els nens i nenes, però també no perjudicar la relació amb l'agressor i maximitzar la possibilitat de canvi.

Caixa 4. AUTOCURA PER A PROFESSIONALS DE PRIMERA LÍNIA

Treballar amb persones que han exercit (i/o experimentat) violència de gènere pot ser gratificant, però també és un repte i en general té un efecte sobre vosaltres, especialment a la llarga. A part dels símptomes comuns de desgast ("burnout"), el trauma vicari o l'estrès traumàtic secundari poden derivar-se de l'exposició repetida a les experiències i històries d'esdeveniments traumàtics d'altres persones. Els **símptomes** poden incloure:

- Pensaments invasius de la situació / ansietat del client
- Frustració; por; ansietat; irritabilitat
- Trastorns de la son; malsons; pensaments accelerats
- Problemes en la gestió dels límits personals
- Assumir un sentit de responsabilitat massa gran o sentir la necessitat de superar els límits del vostre rol
- Dificultats per deixar la feina al final del dia / notar que mai no podeu sortir a l'hora
- Pèrdua de connexió amb un/a mateix/a i altres / pèrdua d'un sentit d'identitat pròpia

Si experimenteu aquests símptomes, és important ser compassius amb vosaltres mateixes/os i comprendre aquestes respostes emocionals com a reaccions humanes i adequades als reptes d'aquesta feina i no com a manca de les vostres habilitats professionals. Es recomana parlar amb un/a company/a de confiança o un/a amiga per obtenir suport, trobar maneres de desconnectar físicament i/o mentalment (dies de descans, lectura, caminar, connectar amb amics o la natura, etc.), descansar i jugar i divertir-se.

Per ajudar a evitar o prevenir símptomes del trauma vicari **l'autocura** és fonamental i pot incloure algunes de les següents mesures:

- No treballar sol/e/s. Mantenir llaços amb altres companys / serveis i utilitzar el seu suport per reflexionar sobre les vostres respostes o actuacions
- Fer plans i crear un entorn que assegui la vostra seguretat i sigui propici per al benestar
- Utilitzar la supervisió per al suport emocional i la planificació
- Assegurar-vos que tingueu formació suficient per a aquesta feina
- Mantenir (alguns) interessos completament separats de la feina
- Fer pauses regulars de la feina
- Utilitzar oportunitats per descongestionar de la feina ("debriefing") i altres suports terapèutics
- Dedicació espiritual i passar temps a la natura
- Identificar èxits, recordant-vos de petits "guanys"
- Mantenir connexions amb altres persones fora del camp
- Acceptar suport i comentaris positius quan s'ofereixen
- Donar suport i comentaris positius als altres
- Celebrar la resiliència dels clients i compartir històries positives

En resum: dotze recomanacions per abordar un home agressor

Som conscients que per a la majoria de professionals de primera línia, el contacte amb usuaris homes és limitat en el temps, a vegades només una breu trobada. Si aquest és el vostre cas, aquí teniu les recomanacions de què fer i què no a l'hora d'interactuar amb els agressors¹⁰:

1. Tenir la seguretat i el benestar de les víctimes/supervivents (dones i nens i nenes) com a prioritat en qualsevol pas del procés.
2. Ser conscients dels senyals o indicadors de la violència de gènere en el discurs i la conducta dels usuaris homes.
3. Respondre a qualsevol revelació i preguntar als homes sobre la violència de gènere.
4. Deixar clar, de manera respectuosa, que la violència és inacceptable i que és una elecció.
5. Tenir clar i transmetre a l'home que la violència de gènere inclou una sèrie de comportaments diferents, no només la violència física.
6. Ser conscients dels vostres sentiments respecte al comportament de l'home i no deixar que interfereixin en la vostra prestació d'un servei de suport: distingir el comportament de la persona i no jutjar-la.
7. Ser empàtic/a i comprensiu/va, però no ser còmplice amb l'home: tenir en compte els mecanismes de minimització, negació i culpabilització de les víctimes i no caure en possibles manipulacions de la seva part.
8. Tenir en compte les barreres per reconèixer els seus abusos i demanar ajuda (com la vergonya, el temor als processos de protecció a la infància) i validar qualsevol mostra de la seva responsabilitat.
9. Ser positiu/ves sobre la possibilitat de canvi i explorar les motivacions pròpies de l'home (incloent-hi els costos de la violència contínua per si mateix i els efectes sobre altres, especialment els nens i nenes, fins i tot si no han estat testimonis de la violència directament).
10. Establir un protocol de derivació a un programa per a agressors (o servei especialitzat similar) a la vostra zona i derivar-hi a l'home.
11. Si esteu en contacte amb ambdós membres de la parella, intentar no veure'ls junts i només parlar de la violència de gènere en sessions separades.
12. Assegureu-vos que les víctimes/supervivents rebin un suport i un pla de seguretat adequats.

¹⁰ Basat en "Good practice in dealing with perpetrators" from Guidelines for Working with Men Perpetrating Domestic Violence (Respect Phoneline, 2013)

Referències

- Campbell, M., Neil, J., Jaffe, P. & Kelly T. (2010). Engaging Abusive Men in Seeking Community Intervention: A Critical Research & Practice Priority. *Journal of Family Violence*, 25, 413-22.
- Circuitó Barcelona contra la violència hacia las mujeres (2013). Guía de recomendaciones para la detección de violencia machista en hombres. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Disponible en línea: https://ajuntament.barcelona.cat/dones/sites/default/files/documents/guia_recomanacions_cast.pdf
- Clarke, N. (2010). *Referring Men: An exploration of front-line workers' needs for referring abusive men to MEND domestic abuse intervention programmes*. Waterford, Ireland: The Men's Development Network.
- Department for Child Protection (2013). Perpetrator Accountability in Child Protection Practice: A resource for child protection workers about engaging and responding to perpetrators of family and domestic violence. Perth, Western Australia: Western Australian Government. Disponible en línea: <https://www.dcp.wa.gov.au/CrisisAndEmergency/FDV/Documents/Perpetrator%20Accountability%20in%20Child%20Protection%20Practice.pdf>
- Dia, D. A., Simmons, C. A., Oliver, M. A. & Cooper, R. L. (2009). Motivational Interviewing for Perpetrators of Intimate Partner Violence, in Lehman, Peter & Simmons, Catherine A. (Eds.) *Strengths-Based Batterer Intervention: A New Paradigm in Ending Family Violence*. Springer Publishing Company, United States.
- European Union Agency for Fundamental Rights (2014). Violence against women: an EU-wide survey - Results at a glance. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Disponible en línea: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-results-glance>
- Forsdike, K., Tarzia, L., Flood, M., Vlasis, R., & Hegarty, K. (2018). "A Lightbulb Moment": Using the Theory of Planned Behavior to Explore the Challenges and Opportunities for Early Engagement of Australian Men Who Use Violence in Their Relationships. *Journal of Interpersonal Violence*.
- Geldschläger, H. & Ginés, O. (2013) Abordaje terapéutico de hombres que ejercen violencia de género. *Formación Médica Continuada*, 20, 89-99.
- Geldschläger H., Ginés O., Nax D. & Ponce A. (2014). *Outcome measurement in European perpetrator programmes: a survey*, unpublished working paper from the Daphne III project IMPACT: Evaluating European Perpetrator Programmes. Disponible en línea: https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP_Network/redakteure/IMPACT/Working_Papers/Daphne_III_Impact_-_Working_paper_1_-_Outcome_Measurement_in_European_Perpetrator_Programmes_-_A_Survey.pdf
- Hester, M. & Lilley, S.J. (2014). Domestic and sexual violence perpetrator programmes: Article 16 of the Istanbul Convention. A collection of papers on the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Council of Europe. Disponible en línea: <https://rm.coe.int/168046e1f2>
- Hester, M., Westmarland, N., Gangoli, G. et al. (2006). *Domestic Violence Perpetrators: Identifying Needs to Inform Early Intervention*. Bristol: University of Bristol in association with the Northern Rock Foundation and the Home Office.
- Iwi, K. & Newman, C. (2015). *Engaging with Perpetrators of Domestic Violence: Practical Techniques for Early Intervention*. London: Jessica Kingsley Publisher.
- Jenkins, A. (1990). *Invitations to responsibility: The therapeutic engagement of men who are violent and abusive*. Adelaide: Dulwich Centre Publications.
- Jenkins, A. (2009). *Becoming ethical: A parallel, political journey with men who have abused*. Dorset (UK): Russell House.
- Kelly, J. B. & Johnson, M. P. (2008). Differentiation Among Types of Intimate Partner Violence: Research Update and Implications for Interventions. *Family Court Review*, 46, 476-499.
- Lee, J. (2017). Using Motivational Interviewing to Treat Adolescents and Young Adults with Substance Use Disorders. A Case Study of Hazelden in Plymouth. Hazelden Betty Ford Butler Center for Research. Disponible en línea: <https://www.hazeldenbettyford.org/education/bcr/addiction-research/adolescent-motivational-interviewing-cs-1017>

- Logar, R. & Vargová, B.M. (2015). Effective Multi-agency Co-operation for Preventing and Combating Domestic Violence. Training of Trainers Manual. Council of Europe. Disponible en línia: https://wave-network.org/wp-content/uploads/2018/09/Effective_Multi_Agency_Cooperation_2015.pdf
- Miller, W. R. and Rollnick, S. (1991). *Motivational interviewing: Preparing people to change addictive behavior*. New York: Guilford Press
- No To Violence & Men's Referral System (2015). Strengthening perpetrator accountability within the Victorian family violence service system. Disponible en línia: <http://www.rcfv.com.au/getattachment/E771CDC5-4D7C-4638-B3EE-546EA32871F1/No-To-Violence;-Men%27s-Referral-Service-->
- Penti, B., Timmons, J. & Adams, D. (2018). The role of the physician when a patient discloses intimate partner violence perpetration: a literature review. *Journal of the American Board of Family Medicine*, 31, 635–44.
- Ponce, A. (2013). Homes, masculinitat i violència. In Freixanet, Maria (coord.): *Homes i Gènere: Polítiques públiques locals i la transformació de les masculinitats*. Editorial Institut de Ciències Polítiques.
- Prochaska, J. Q, & DiClemente, C. C. (1986). Toward a comprehensive model of change. In W. R. Miller & N. Heather (Eds.), *Treating addictive behaviors: Processes of change* (pp. 3–27). New York: Plenum Press.
- RESPECT (2013). Respect toolkit for work with male victims of domestic violence (2nd edition). London: Respect. Disponible en línia: <http://respect.uk.net/wp-content/uploads/2017/01/Toolkit-for-Work-with-male-victims-of-DV-2nd-ed.-Respect%C2%A9-2013.pdf>
- RESPECT Phoneline (2013). Guidelines for Working with Men Perpetrating Domestic Violence. Disponible en línia: <http://respectphoneline.org.uk/wp-content/uploads/2017/01/Guidelines-for-working-with-perpetrators.doc>
- Valls, E., Geldschläger, H., La Farga S. (2013). Violència contra la parella i consum de substàncies: Guia per a professionals de la XAD. Barcelona: Agència de Salut Pública de Catalunya, Subdirecció General de Drogodependències. Disponible en línia: http://drogues.gencat.cat/web/.content/minisite/drogues/professionals/tractament/col_lectius_amb_nec_especifices/prog_drogues_i_violencia/pdf/00_84_GUIA_VCP_PROFESSIONALS_OK.pdf
- Williamson, E., Jones, S. K., Ferrari, G., Debonnaire, T., Feder, G., & Hester, M. (2015). Health professionals responding to men for safety (HERMES): feasibility of a general practice training intervention to improve the response to male patients who have experienced or perpetrated domestic violence and abuse. *Primary Health Care Research & Development*, 16, 281–288.

Annex d'eines i recursos

Els següents annexos consisteixen en eines i recursos addicionals, alguns dels quals s'utilitzen en serveis especialitzats per a homes que exerceixen violència de gènere.

Annex 1. Diferents tipus de violència de gènere

Michael P. Johnson i col·laboradores¹¹ van desenvolupar una útil tipologia de la violència de gènere. Cinc tipus de violència contra la parella són identificades basant-se en el context de poder i control en la relació:

- En la **violència de control coercitiva**, l'individu (en la seva majoria homes) és violent i controlador (mentre que la parella no ho és) i generalment usa algunes de les tàctiques de control descrites en la roda de Control i Poder (Pence i Paymar, 1993): intimidació; abús emocional; aïllament; minimitzant, negant i culpant; utilització dels nens i/o nenes; afirmació del privilegi masculí; abús econòmic; i coerció i amenaces.
- En la **resistència violenta**, l'individu (en la seva majoria dones) usa la violència però no les tàctiques de control, en resistència o defensa contra la parella que usa la violència coercitiva de control.
- En **violència de parella situacional**, un o els dos membres de la parella utilitzen la violència en situacions de conflicte (sovint per frustració o enuig) però cap usa el control coercitiu sobre l'altre.
- En la **violència instigada per la separació**, un membre (o rarament tots dos) usa la violència després de la separació (sovint provocada per una experiència específica i, generalment, no més d'una o dues vegades) sense un historial previ de violència en la relació i sense control coercitiu (a distingir de la violència de control coercitiva que sovint continua o s'intensifica després de la separació).
- En **el control violent mutu**, tots dos membres de la parella utilitzen la violència de control coercitiva entre si (constel·lació poc freqüent i poc investigada).

¹¹ Vegi's Kelly & Johnson (2008)

Annex 2. Conseqüències de la violència de gènere

Problemes de salut associats a la violència de gènere		
Impacte en la víctima	Impacte en nenes i nens testimonis	Impacte en l'agressor
<ul style="list-style-type: none"> ■ Problemes durant l'embaràs ■ Depressió, desordre d'estrès posttraumàtic i suïcidi ■ Més risc de pèrdua d'ocupació ■ Més mortalitat ■ Dolor crònic ■ Síntomes neurològics (desmaís, convulsions) ■ Síntomes gastrointestinals (desordres alimentaris, intestí irritable)) ■ Pressió sanguínia alta ■ Problemes ginecològics (dolor pèlvic, malalties de transmissió sexual) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Depressió i ansietat ■ Problemes de consum de substàncies en edat adulta ■ Comportament sexual de risc entre les adolescents ■ Baix rendiment escolar ■ Problemes emocionals i de conducta ■ Mala salut en general d'adults (estudios ACE) ■ Queixes somàtiques com mal de cap o problemes de la son. ■ Mal d'estómac ■ Els nois poden ser adults violents, i les noies poden no qüestionar la violència utilitzada contra elles en edat adulta 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Penediment i depressió ■ Baix rendiment laboral ■ Empresonament i altres problemes legals ■ Divorci separació de la família ■ Lesions físiques ■ Abús de substàncies ■ Malalties psiquiàtriques ■ Conducta sexual d'alt risc ■ Insomni ■ Problemes digestius

Adaptat de Pentti, Timmons & Adams (2018)

Impacte en la Salut Les dones exposades a la violència de gènere tenen ...		
Salut mental	Salut sexual i reproductiva	Mortalitat i lesions
<p>... el doble</p> <p>de probabilitat de patir depressió</p>	<p>... 16%</p> <p>més probabilitat de tenir un bebè de baix pes en néixer</p>	<p>... 42%</p> <p>de dones que han patit violència física o sexual per part de la seva parella han patit lesions com a conseqüència</p>
<p>... quasi el doble</p> <p>de probabilitat de patir trastorns de l'ús de l'alcohol</p>	<p>... 15 vegades</p> <p>més probabilitat de contraure el VIH i infeccions de sífilis, clamídia o gonorrea</p>	<p>... 38%</p> <p>de tots els assassinats de dones a nivell mundial han estat comesos per les seves parelles íntimes</p>

De l'infografia de l'OMS "Violència contra les dones: Resposta de salut a nivell global" (WHO Infographic "Violence against Women: Global Picture Health Response")

Els efectes de la violència de gènere en nens i nenes¹²

Ser testimoni de violència de gènere pot significar VEURE incidents reals d'abús físic i sexual. Pot significar ESCOLTAR amenaces o sorolls de combat des d'una altra habitació. Els nens i nenes poden OBSERVAR les conseqüències de l'abús físic tals com: sang, blaus, llàgrimes, roba estripada i articles trencats. Finalment, els nens i nenes poden SER CONSCIENTS de la tensió a la llar, com el temor de la seva mare quan el cotxe de l'agressor es deté en el camí d'entrada.

Quins són els sentiments de nens i nenes exposats a la violència de gènere?

Els nens i nenes exposades al maltractament es tornen porucs/gues i ansiosos/es. Sempre estan en guàrdia, observant i esperant que succeixi el següent acte. Mai saben què provocarà l'abús i, per tant, mai se senten segurs. Sempre estan amoïnats/des per ell(e)s mateixos/es, la seva mare i els seus germans i germanes. Poden sentir-se inútils i impotents.

S'espera que els nens i les nenes que creixen amb l'abús mantinguin el secret de la família, de vegades, ni tan sols parlen de l'abús entre ell(e)s. Els infants de llars violentes poden veure's bé al món exterior, però en el seu interior tenen un dolor terrible. Les seves famílies són caòtiques i boges. Poden culpar-se a si mateixos/es per l'abús pensant que si no haguessin fet o dit una cosa en particular, l'abús no hauria succeït. També poden enfadar-se amb els seus germans/germanes o amb la seva mare per provocar l'abús. Poden sentir ràbia, vergonya i humiliació.

Les nenes i els nens víctimes d'abús se senten aïllats/des i vulnerables. Necessiten atenció, afecte i aprovació. Com que la mamà està lluitant per sobreviure, sovint no hi és per als seus fills i filles. Com que el papà està tan concentrat a controlar-los a tots, tampoc hi és per als seus fills i filles. Aquests nens i nenes són abandonats/des físicament, emocionalment i psicològicament.

Quins comportaments mostren els nens que són testimonis de violència de gènere?

Les respostes emocionals de nens i nenes que són testimonis de violència de gènere poden incloure por, culpa, vergonya, trastorns de la son, tristesa, depressió i empipament (tant cap a l'agressor per la violència que exerceix com cap a la mare per no poder prevenir-la).

Les respostes físiques poden incloure mals de panxa i/o de cap, enuresis i pèrdua de la capacitat per concentrar-se. Alguns nens o nenes també poden experimentar abús físic o sexual o negligència. Altres poden lesionar-se en tractar d'intervenir en nom de la seva mare o d'un germà o germana.

Les respostes comportamentals dels nens i nenes que són testimonis de violència de gènere poden incloure l'“acting-out”, l'alienació o l'ansietat per complaure. Els nens i les nenes poden mostrar signes d'ansietat i tenir un curt període d'atenció que pot ocasionar un baix rendiment escolar i una baixa assistència escolar. Poden experimentar retards en el desenvolupament del llenguatge, la motricitat o les habilitats cognitives. També poden usar la violència per expressar-se mostrant més agressivitat amb els seus companys i companyes o amb la mare. Poden arribar a infligir-se autolesions.

Quin són els efectes a llarg termini en nens i nenes que són testimoni de violència de gènere?

Siguin abusats físicament o no, aquests nens i nenes sovint pateixen un trauma emocional i psicològic en viure en llars on els seus pares abusen de les seves mares. Se'ls nega un tipus de vida domèstica que fomenti un desenvolupament saludable. Els nens i les nenes que creixen observant com abusen de les seves mares, especialment per part dels seus pares, creixen amb un model a seguir de relacions íntimes en les quals una persona utilitza la intimidació i la violència sobre l'altra per sortir-se amb la seva. Com que els nens tenen una tendència natural a identificar-se amb la força, poden aliar-se amb l'agressor i perdre el respecte a la seva mare aparentment indefensa. Els agressors solen jugar amb això: posar la mare davant dels seus fills i filles i dir-los que la seva mare està "boja" o és "estúpida" i que no han d'escoltar-la. En veure que les seves mares són tractades amb una gran manca de respecte, s'ensenya als nens i les nenes que es pot faltar el respecte a les dones tal com fan els seus pares.

La majoria de persones expertes creu que els nens i nenes criats en llars abusives aprenen que la violència és una forma efectiva de resoldre els conflictes i problemes. Poden replicar la violència que van presenciar a l'infància en les seves relacions d'adolescents i adults i en les seves experiències de criança com a pares o mares. Els nens que

¹² Recuperat i adaptat de: <https://www.domesticviolenceroundtable.org/effect-on-children.html>

són testimonis de la violència contra les seves mares tenen més probabilitats de copejar les seves parelles femenines quan siguin adults que els nens criats en llars no violentes. Per a les nenes, en l'adolescència pot resultar la creença que les amenaces i la violència són la norma en les relacions.

Els nens i nenes de llars violentes tenen més riscos d'abús d'alcohol/drogues, trastorn d'estrès posttraumàtic i delinqüència juvenil. Ser testimoni de la violència de gènere és el millor predictor de la delinqüència juvenil i la criminalitat d'adults. També és la raó número u per la qual els nens i nenes fugen de casa.

Veure també:

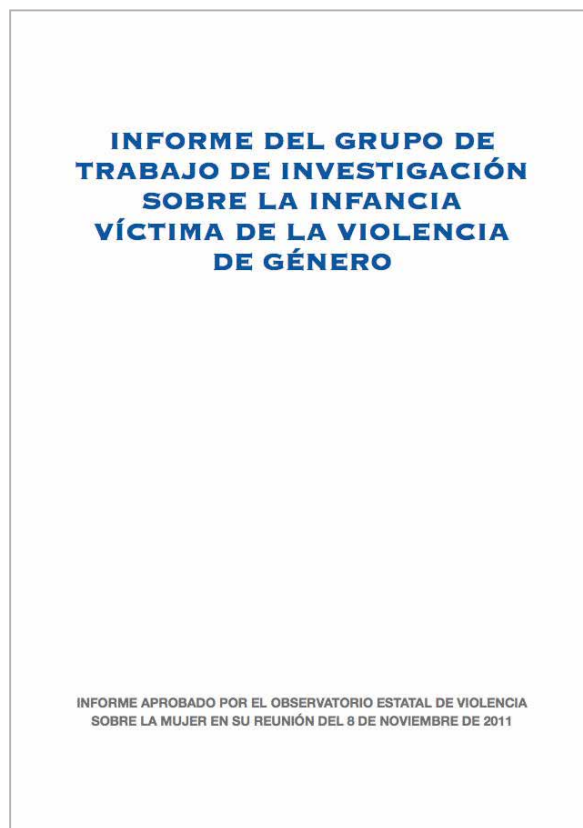
Sharpen, Joanna (2009). *Improving Safety, Reducing Harm: Children, young people and domestic violence. A practical toolkit for front line professionals*. London: TSO.

Disponible on-line: http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20130124052343/http://www.dh.gov.uk/prod_consum_dh/groups/dh_digitalassets/@dh/@en/@ps/documents/digitalasset/dh_116914.pdf

Observatorio Estatal de Violencia sobre la Mujer (2011). Informe del grupo de trabajo de investigación sobre la infancia víctima de la violencia de género. Madrid: Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad. Centro de Publicaciones.

Disponible on-line: http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/profesionalesInvestigacion/educativo/informes/pdf/InfanciaVG_cap2_lib14.pdf

Annex 3. Reflexionar sobre les nostres pròpies experiències amb la violència de gènere

El que la majoria de professionals descobreix a mida que obté més informació i experiència en violència de gènere és que no hi ha prou amb la capacitació i l'aprenentatge. Treballant amb la violència de gènere sempre hem de considerar el seu context social, entesa, igual que el Conveni d'Istanbul, com "una manifestació de relacions de poder històricament desiguals entre dones i homes". Nosaltres, com a professionals, vam néixer, vam créixer i vivim en la mateixa societat i context cultural de violència i discriminació contra les dones i també ens veiem afectats i afectades per aquest context i cultura.

Aleshores, si volem millorar la nostra resposta professional als usuaris homes que exerceixen violència de gènere, no només necessitem adquirir els coneixements i habilitats per fer-ho, també hem de ser conscients de com el context social de les relacions de poder desiguals i de la discriminació i la violència contra les dones ens afecta personalment. Això inclou el que veiem com a violència, com l'entendem i com reaccionem davant ella.

Tret que ens fem preguntes incòmodes sobre com breguem amb qualsevol forma de violència en la nostra vida quotidiana (algunes poden semblar molt petites) podríem estar perdent pistes molt importants dels usuaris dels nostres serveis. Els homes que entrevistem sobre la seva experiència cercant ajuda per a la seva violència van dir que havia estat realment difícil trobar professionals de primera línia que tractin i parlin obertament sobre la violència. Un d'ells, per exemple, havia estat tractant d'obtenir ajuda d'una psicòloga, però la professional no va poder parlar sobre la violència: "Vaig dir a la terapeuta que tenia un caràcter 'reactiu', però ella no va dir-me'n res".

Hauríem de poder reconèixer els comportaments violents o abusius en la vida quotidiana cada vegada que els utilitzem (i probablement tothom ho fem en algun moment), algú els usa contra nosaltres i algú els usa davant de nosaltres (però contra algú altre). Ens sorprendrà descobrir amb quina freqüència eliminem un comentari aspre, una resposta ofensiva o una actitud irrespectuosa. Tots aquests comportaments han de ser reconeguts i descoberts per ser "desnormalitzats", perquè puguem ser capaços de denunciar un comportament abusiu sense minimitzar-lo.

Us convidem, com a exercici, a fer una petita prova, en la qual demanem als homes que responguin per identificar la violència i l'abús que podrien estar utilitzant. Podeu pensar-hi des de les tres perspectives esmentades anteriorment: comportaments que heu utilitzat, comportaments que heu rebut i comportaments que heu presenciat:

- A vegades et comportes como si fossis el cap de la teva parella?

- Dius o fas coses de les quals et penedeixes més tard?

- Trates de controlar-ho tot?

- A vegades et costa molt dominar-te?

- Tenen por de vostè els seus fills o fills o la seva parella?

- Influeix el seu comportament en la seva relació?

- Està fent mal a les persones que més estima?

- Alguna vegada has tractat d'evitar que la teva parella faci el que volia fer? (com vestir-se d'una manera que no et va agradar, sortir amb amics, tenir una feina o estudiar)

- Alguna vegada has seguit o controlat els moviments de la teva parella (potser trucant-la o enviant-li missatges constantment o en moments estranys)?

- Alguna vegada has espantat la teva parella i/o els teus/ves fills/es amb el teu comportament?

- Alguna vegada has pressionat la teva parella o altres dones per a què tinguin relacions sexuals quan no ho desitgen?

- Ets gelós i/o alguna vegada has acusat la teva parella de posar massa atenció a una altra persona?

- Alguna vegada has ofès, criticat o fet que la teva parella i/o els teus fills/es se sentin estúpits per les seves idees?

- Alguna vegada has bufetejat, copejat o empès la teva parella o l'has amenaçada de fer-ho?

- Controles les finances de la teva llar, controlant-ne totes les despeses i no permetes que la teva parella faci servir diners per a coses personals?

Si heu respost 'sí' a dues o més d'aquestes preguntes, teniu un punt de partida per observar aquests comportaments sota un punt de vista diferent. Per poder treballar amb la violència de gènere és fonamental partir de la nostra pròpia experiència i reflexionar sobre com haguéssim pogut ser víctimes, agressors o testimonis de violència, com ens ha impactat això i com aquestes experiències, per la seva banda, poden afectar les nostres respostes personals i professionals a la violència i a l'abús. Us suggerim que estengueu aquestes reflexions personals en converses amb els membres del vostre equip o supervisors, si us sentiu còmodes per fer-ho.

Annex 4. Diferents posicions i la relació terapèutica que aquestes produeixen

La següent taula pretén resumir tres posicions possibles cap als homes i la seva violència, la còmplice que no desafia la violència i, per tant, gairebé no produirà cap canvi, la confrontadora que probablement crearà una reacció defensiva i un petit canvi en l'home i la posició de comprensió (però crítica) descrita anteriorment.

Diferents posicions i la relació terapèutica que aquestes produeixen		
Complicitat	Comprensió	Confrontació
Aliança facilitada	L'aliança es fa amb la part d'ell que vol canviar	Cap aliança, sinó oposició
La sessió s'experimenta amb sentiments de proximitat	Les sessions són difícils perquè l'home experimenta conflictes interns i sentiments de vulnerabilitat	Les sessions són difícils a causa del conflicte amb l'home que, principalment, se sent enfadat
Hi ha poc desafiament o conflicte	Fas suaus, però persistents invitacions a l'home perquè es desafiï a si mateix	Hi ha un alt nivell de desafiament i conflicte
Seus al seu costat per revisar el comportament dels altres	L'ajudes a revisar els seus comportaments abusius	Fas que s'enfrenti a les males accions
Empatitzes quan parla de si mateix com a víctima d'uns altres	Empatitzes quan se sent malament pel seu abús	No sents cap empatia en absolut
Gran parte de l'entrevista es dedica a revisar els comportaments d'altres persones i l'impacte en l'home	Gran part de l'entrevista s'utilitza per revisar el comportament abusiu de l'home i el seu impacte en altres	Gran part del temps es dedica a confrontar l'home con lo mal actuó i el home se defiende
La sessió no és crítica	Convides l'home a fer judicis del seu propi comportament i empatizes amb com és de difícil	Fas saber a l'home els teus judicis tant professionals, com personals sobre el seu comportament
L'home pot sentir-se molt més comprès per vostè que per la seva parella	L'home pot arribar a valorar i respectar la teva ajuda	No agrades a l'home i et pot decepcionar

Taula adaptada d'Iwi & Newman (2015, p. 26)

En relació amb el posicionament, és important emfatitzar que el/la professional tindrà un paper reflexiu i crític pel que fa al comportament abusiu de l'home i que, per tant, serà una part essencial de la tasca del/de la professional avaluar-ne els danys causats. L'home es mobilitzarà pel canvi quan experimenti un conflicte intern o una dissonància que es torna insostenible per a ell. Perquè això succeeixi, la tasca de l'entrevistador/a serà ajudar a construir la part de l'home que desitja una vida millor, la part de si mateix amb la qual la violència i l'abús no encaixen bé, la part que es preocupa per la seva família i que se sentiria molt malament si algú els fes mal.

Annex 5. Explorant l'ús de la violència amb més deteniment

Professionals de primera línia tenen una responsabilitat d'identificar els signes de violència de gènere, preguntar per ella i motivar els homes pel canvi abans de derivar-los a un programa per agressors. Professionals especialitzats treballen amb els homes explorant els diferents tipus de violència que usa, la seva severitat i freqüència i les conseqüències que té sobre la seva parella, els seus fills i filles, altres persones implicades (família i amics) i sobre si mateix. Això pot ser molt útil per motivar-lo per una derivació (pas 4) i avaluar el risc que podria estar presentant per als altres. També pot ser d'interès conèixer la història del seu ús de violència i els seus possibles patrons, especialment, si últimament n'hi ha hagut un augment en la gravetat o la freqüència.

És útil començar aquesta exploració fent una pregunta introductòria del tipus: "T'importa si et faig algunes preguntes més específiques?"

Algunes preguntes que podeu fer sobre la història de la seva violència són:

- "Recordes la primera vegada que t'hi vas barallar físicament o vas posar-li la mà al damunt?"

- "Què va ser el pitjor que vas fer-li?", "Què diria ella que va ser el pitjor que vas fer-li?", "Com creus que va sentir-se ella aleshores?"

- "Quin va ser-hi l'últim incident d'abús?"

- "Ha canviat el teu comportament cap a la teva parella durant l'embaràs?"

- "Ets conscient de cap patró, està empitjorant o és més freqüent l'abús?"

- "Com es veuen afectats els nens i nenes?"

- "Has agredit la teva parella davant dels nens o nenes?"

- "Alguna vegada has agredit o amenaçat la teva parella amb un ganivet o cap altra arma?"

- "Alguna vegada han cridat a la policia a casa pel teu comportament?"

- "Què és el que més et preocupa del teu comportament?"

- "Alguna vegada has utilitzat la violència en altres relacions?", "Si us plau, explica-me'n més!"

Altres preguntes estan relacionades amb la seva història de patir o presenciar violència:

- "Alguna vegada t'han maltractat o has patit violència de nen?", "O en cap altre moment de la teva vida?"

- "Va haver violència a la teva llar, entre els teus pares?", "Què hi recordes?", "Com et vas sentir al respecte?"

Tanmateix, heu d'explorar l'ús dels següents tipus de violència de gènere en el passat recent i el present:

- Abús emocional,

- Comportaments coercitius i controladors,

- Violència física,

- Violència sexual,

- Violència econòmica.

Els següents dos inventaris de comportaments, la versió A per als comportaments abusius i la versió V per als comportaments violents, van ser creats per Calvin Bell de Safer Families/Ahimsa i estan disponibles en línia a: http://www.fsa.me.uk/uploads/7/6/5/6/7656227/violence_and_abuse_inventories.pdf

Nom		Data			
INVENTARI DE COMPORTAMENT A (abús)					
?	0	1	2	3	4
no sap	mai	una vegada	ocasionalment	freqüentment	constantment
Puntua't, a tu mateix aquí	Instruccions. Utilitzant l'escala de dalt, col·loca una puntuació a cada casella a la columna de l'esquerra per indicar amb quina freqüència t'has comportat amb la teva (ex) parella de la manera descrita. Després, puntua-la, a ella, a la columna de la dreta. Elimina o canvia qualsevol paraula que no hi escaigui.				Puntua la teva parella aquí
	La vaig insultar (com anomenar-la amb un nom punyent).				
	La vaig humiliar (me'n vaig burlar).				
	Li vaig dir que era inútil o lletja.				
	Li vaig dir que era estúpida o boja.				
	Li vaig dir que era una mala mare.				
	Li vaig dir queningú més la suportaria.				
	Li vaig dir que ella no seria capaç d'endegar-se-les tota sola.				
	Vaig intentar evitar que tingués contacte amb els seus amics o familiars.				
	He insistit a acompanyar-la cada vegada que sortia.				
	La vaig tancar.				
	Vaig insistir a saber amb qui era ella en tots els moments en què no érem plegats.				
	La vaig acusar injustament de mantenir relacions sexuals amb altres homes.				
	La vaig seguir o vigilar quan no érem plegats.				
	La vaig amenaçar de suïcidar-me si ella em deixava.				
	La vaig amenaçar de denunciar-la a la policia/serveis socials o immigració si ella me deixava.				
	La vaig amenaçar de segrestar als/les nens/es si ella em deixava.				
	Li vaig dir que mai li permetria dur els/les nens/es amb un altre home.				
	Li vaig insistir que m'obeís o vaig intentar controlar tot allò que feia.				
	Vaig insistir que fes les tasques de la llar segons els meus paràmetres.				
	La vaig obligar a cuinar àpats que jo triava.				
	La vaig obligar a vestir-se o maquillar-se tal com jo volia.				
	Vaig controlar els diners (per exemple, vaig imposar com gastar l'ingrés familiar).				
	Li vaig fer sol·licitar un "subsidi" o vaig fer que demanés diners.				
	Vaig comptabilitzar cada cèntim que ella va gastar.				
	Vaig fer falses acusacions contra ella a la policia/serveis socials.				
	La vaig espantar amb el meu temperament.				
	Vaig copejat o donar una puntada a la porta, la paret o els mobles.				
	Li vaig impedir usar el telèfon per demanar ajuda.				
	Intencionadament vaig fer malbé la seva roba, possessions o béns.				
	Vaig maleir i cridar a la seva cara.				
	La vaig fer fora de casa.				
	Vaig trencar els plats o vaig llençar-li menjar o altres objectes del voltant.				
	La vaig amenaçar aixecant el puny.				
	La vaig amenaçar amb un objecte.				
	La vaig amenaçar de matar-la.				

Nom		Data			
INVENTARI DE COMPORTAMENT V (violència)					
?	0	1	2	3	4
no sap	mai	una vegada	ocasionalment	freqüentment	constantment
Vaig fer-ho a la meva parella	Instruccions. Utilitzant l'escala de dalt, col·loca una puntuació a cada casella a la columna de l'esquerra per indicar amb quina freqüència t'has comportat amb la teva (ex) parella de la manera descrita. Després, puntua-la, a ella, a la columna de la dreta.				Ella m'ho va fer a mí
	Li vaig escupir, a ella.				
	La vaig copejar amb el meu dit.				
	La vaig empènyer.				
	La vaig arrossegar per la roba, el braç, la cama o els cabells.				
	La vaig subjectar pels braços o les espatlles.				
	La vaig subjectar i sacsejar.				
	La vaig immobilitzar contra la paret.				
	La vaig agafar pels cabells.				
	Li vaig estirar els cabells.				
	Li vaig tòrcer o doblegar el dit, braç o cama.				
	La vaig pessigar, esgarrapar o estrènyer.				
	L'he mossegada.				
	Li vaig vessar o tirar una beguda o un altra líquid al seu damunt.				
	Vaig llençar-li coses que poguessin fer-li mal.				
	La vaig cremar amb una cigarreta.				
	Lavaig bufetejar.				
	La vaig copejar amb el dors de la meua mà.				
	Li vaig donar un cop de puny al braç, cama, cos, cap o cara.				
	Li vaig donar una puntada de peu al braç, cama, cos, cap o cara.				
	Li vaig copejar el cap.				
	Li vaig donar un cop de cap.				
	La vaig empènyer per les escales.				
	Vaig tapar la seva boca.				
	La vaig subjectar per la gola.				
	Vaig intentar d'escanayar-la.				
	Vaig copejar-la amb un objecte.				
	La vaig apunyalat.				
	La vaig atacar quan sabia que estava embarassada.				—
	Li vaig donar un cop de puny a l'abdomen quan sabia que estava embarassada.				—

VERSION 8 Copyright Calvin Bell; Safer Families/Ahimsa

Annex 6. Avaluació i gestió del risc

Avaluació del risc

Per poder millorar la seguretat de les víctimes/supervivents i prevenir la violència de gènere en el futur és útil que els i les professionals dels serveis avaluïn els riscos que presenta un agressor i determinin quines mesures es poden prendre per reduir-los. L'avaluació de riscos ha d'informar tant les mesures de seguretat per a les víctimes com les estratègies de gestió de riscos (incloses les intervencions) amb els agressors.

Com a professional de primera línia, pot ser que no sigui la vostra tasca fer-ne una avaluació formal, però haureu d'avaluar el risc (implícitament o explícitament) per poder prendre les decisions abans esmentades sobre mesures de seguretat i gestió de riscos.

Principalment, en una valoració de riscos hi ha tres formes per identificar i avaluar-ne els factors:

- Avaluació clínica (basada en l'experiència del/de la professional),
- Avaluació actuarial ("prova" basada en la investigació amb ponderacions preestablertes dels factors de risc que els i les professionals han de marcar com absents o presents),
- Avaluació clínica estructurada (un llistat de factors de risc basats en l'evidència guia el/la professional en la seva avaluació/judici).

En qualsevol cas, l'avaluació del risc només pot ser tan bona com la informació en què es basa. Per tant, en avaluar el risc heu de tractar d'incloure tantes fonts d'informació com sigui possible, especialment, la perspectiva de la parella, ja que s'ha demostrat que la percepció de perill de les dones és el millor predictor de la futura violència, però també els registres policials i la informació de qualsevol altra agència que atengui l'home o la seva família. Si la informació la proporciona, principalment, l'agressor s'han de tenir en compte les limitacions en la precisió de les avaluacions de risc que dependran, en part, de la confiança desenvolupada en la relació de treball amb l'home.

Hi ha moltes eines o instruments d'avaluació del risc disponibles, encara que la majoria d'ells estiguin desenvolupats per a un ús en funció de la informació proporcionada per la víctima/supervivent. En el context del treball amb agressors a Europa, dos d'ells destaquen com els més utilitzats¹³:

1. **SARA (Spousal Assault Risk Assessment; Kropp, Hart, Webster & Eaves, 1994)** és un llistat de verificació per ajudar en la gestió de casos determinant el risc de violència que pugui succeir en el context de la violència de gènere.
2. **DASH-RIC (Domestic Abuse, Stalking and Honour Based Violence Risk Identification Checklist)**¹⁴ està dissenyat per ajudar els i les professionals a identificar els casos d'alt risc de violència de gènere, assetjament i violència basada en l'honor.

Si formeu part d'una resposta comunitària coordinada contra la violència de gènere o un circuit local, us recomanem que utilitzeu l'eina d'avaluació del risc que es faci servir allí (o al servei local de suport a víctimes).

¹³ Veure Ginés, Geldschläger et al. (2014)

¹⁴ Veure http://www.safelives.org.uk/sites/default/files/resources/Dash%20for%20IDVAs%20FINAL_0.pdf

Gran part dels instruments d'avaluació del risc es basa en factors de risc empírics similars, alguns dels quals són estàtics (factors que no canvien, com les característiques personals, successos del passat o circumstàncies permanents) i d'altres dinàmics (característiques personals o circumstàncies que sí canvien). El nivell de risc disminueix o augmenta a mesura que els factors de risc dinàmics canvien i, per tant, és important monitorar el risc de manera contínua i reavaluar-lo si s'hi observen canvis. Alguns dels principals factors de risc són:

- Que les víctimes temen per la seva pròpia seguretat o la dels seus fills i filles,
- Separació recent o imminent,
- Disputes sobre la custòdia de o contacte amb filles i fills,
- Violència en el passat a membres de la família.
- Violència en el passat a desconeguts o coneguts.
- Incompliment o ignorància de mandats judicials o d'ordres de protecció
- Víctima i/o testimoni de violència "familiar" quan era un nen o adolescent
- Abús de substàncies
- Malaltia mental recent relacionada amb la violència
- Violència físiques en el passat a la parella
- Parella embarassada o naixement recent d'un nadó
- Agressió sexual o gelosia sexual
- Ús d'armes o amenaces de mort en el passat
- Escalada recent de la freqüència o severitat dels episodis de violència
- Minimització extrema o negació de la història de violència
- Actituds que donen suport a o toleren la violència
- Problemes de relació recents
- Problemes recents d'ocupació
- Intent d'estrangulació (asfíxia)
- Tendències suïcides o amenaces o intents de suïcidi per part de l'agressor
- Nova parella en la vida de la víctima
- Amenaces i/o danys a filles o fills en el passat
- Agressions a la víctima durant l'embaràs.

Gestió del risc

Depenent del risc avaluat de futura violència i de les circumstàncies i necessitats particulars de cada cas o família, el circuit local contra la violència/el sistema coordinat de les agències involucrades han d'establir diferents estratègies de gestió de riscos. Com a professional de primera línia, i depenent de la vostra funció, podríeu recomanar o iniciar-ne algunes d'aquestes estratègies, però certament hauríeu de **col·laborar en el seu desenvolupament en coordinació amb altres serveis.**

Especialment, si s'avalua un alt i immediat risc de dany considerable a la (ex-) parella i/o als nens o nenes, haureu de prendre totes les mesures necessàries per protegir-los, incloent-hi un informe a les autoritats policials/udicials pertinents i involucrar la víctima/supervivent i altres serveis rellevants. Si és possible, s'ha d'explicar tot això a l'home perquè no atribueixi a la víctima cap intervenció de les autoritats.

En els casos d'alt i mitjà risc, **vigilar** l'agressor i el risc que ell representa per a la (ex) parella i/o els nens o nenes és una altra estratègia important de la gestió del risc. Pot incloure contactes freqüents (presencials o per telèfon) amb l'agressor, així com amb la víctima/supervivent i altres persones rellevants (per exemple, treballador/e/s socials o de la salut involucrats/des, delegats de mesures penals, membres de la família, companyes i companys

de feina) en forma de reunions presencials o trucades telefòniques. Aquests contactes transmeten a l'agressor una sensació de vigilància que pot ajudar a reduir el seu comportament violent i abusiu i, d'altra banda, serveix per monitorar els factors de risc al llarg del temps i per identificar possibles "senyals d'alerta" de risc imminent o alt.

Depenent de la complexitat del cas i del nivell de risc, la gestió del risc compartida pot establir-se a través de comunicacions separades amb diferents serveis o, si és necessari, a través de reunions cara a cara o conferències telefòniques / per Skype amb tots els i les professionals i serveis involucrats (per exemple, conferències d'avaluació de riscos de diverses agències – MARACs¹⁵).

Si és possible (i l'home ha reconegut el seu ús de la violència, almenys en certa mesura, i ha mostrat certa motivació per canviar), l'home hauria de participar en la gestió del risc que representa per a les víctimes / supervivents. En aquest cas, podreu compartir amb ell el resultat de la vostra avaluació i la vostra preocupació per la seguretat de la seva (ex) parella i/o els seus fills i filles i discutir les mesures més efectives per reduir aquest risc en les seves circumstàncies actuals. Aquestes han de centrar-se en les formes en què pot contribuir a millorar la seguretat reduint la seva violència. Les possibles estratègies de gestió del risc inclouen:

- complir les ordres policials o judicials, com ara les ordres de protecció o les decisions dels tribunals civils sobre custòdia de i contactes amb fills i filles, etc.
- marxar de la casa familiar per un període (limitat) de temps (fins que les coses s'hagin calmat),
- sortir de la casa / allunyar-se'n quan noti que s'està enfadant / frustrant i que pot posar-se violent o agressiu,
- permetre que la víctima / supervivent se'n vagi (amb els nens i nenes) si se sent insegura,
- no beure ni consumir drogues durant algun temps / a casa, abans de ser amb la seva (ex) parella o fills i filles,
- trobar una persona o persones de suport a les quals acudir si necessita ajuda o un lloc per calmar-se i que li puguin donar suport amb les mesures acordades i el seu procés de cavi en general,
- derivació a un programa per agressors o un assessorament individual adequat (vegi el pas 4, amunt),
- derivació a altres serveis especialitzats per a possibles problemes relacionats, com l'abús de substàncies o la salut mental.

Mentre discutiu amb l'home el seu rol en la creació de seguretat per a la seva (ex) parella i/o fills i filles, heu de:

- Ajudar-lo a reconèixer les decisions que pren a l'hora de continuar (o fins i tot augmentar) la seva violència i la seva responsabilitat en escollir deixar d'usar la violència,
- Fer-lo responsable destacant el caràcter criminal de la seva violència i discutint les seves possibles conseqüències legals.

15 Veure <http://www.safelives.org.uk/sites/default/files/resources/MARAC%20FAQs%20General%20FINAL.pdf>

Annex 7. Entrevista motivacional

L'entrevista motivacional¹⁶ és un mètode d'assessorament que ajuda a les persones a resoldre sentiments ambivalents i inseguretats per trobar la motivació interna que necessiten per canviar el seu comportament. Es basa en les idees següents:

1. La motivació per canviar s'obté de l'home i no s'ha d'imposar des de l'exterior.
2. És feina de l'home, i no de l'entrevistador/a, articular i resoldre les seves ambivalències.
3. La persuasió directa no és un mètode efectiu per resoldre ambivalències.
4. L'estil de l'entrevista és sempre tranquil i reflexiu.
5. L'entrevistador/a és un/a facilitador/a que ajuda l'home a examinar i resoldre la seva ambivalència.
6. La voluntat de canviar no és un tret de personalitat de l'usuari, sinó un producte fluctuant de la interacció interpersonal.
7. La relació terapèutica és més d'un/a al·liat/da o company/a que la d'una persona experta.

L'entrevista motivacional requereix un canvi de "dir-li" a l'home què fer a convidar-lo a reflexionar sobre el seu comportament i les conseqüències d'aquest a la llum dels seus propis valors i objectius. Es basa en els principis següents (vegeu gràfic a continuació):

(Adaptat de Lee, 2017)

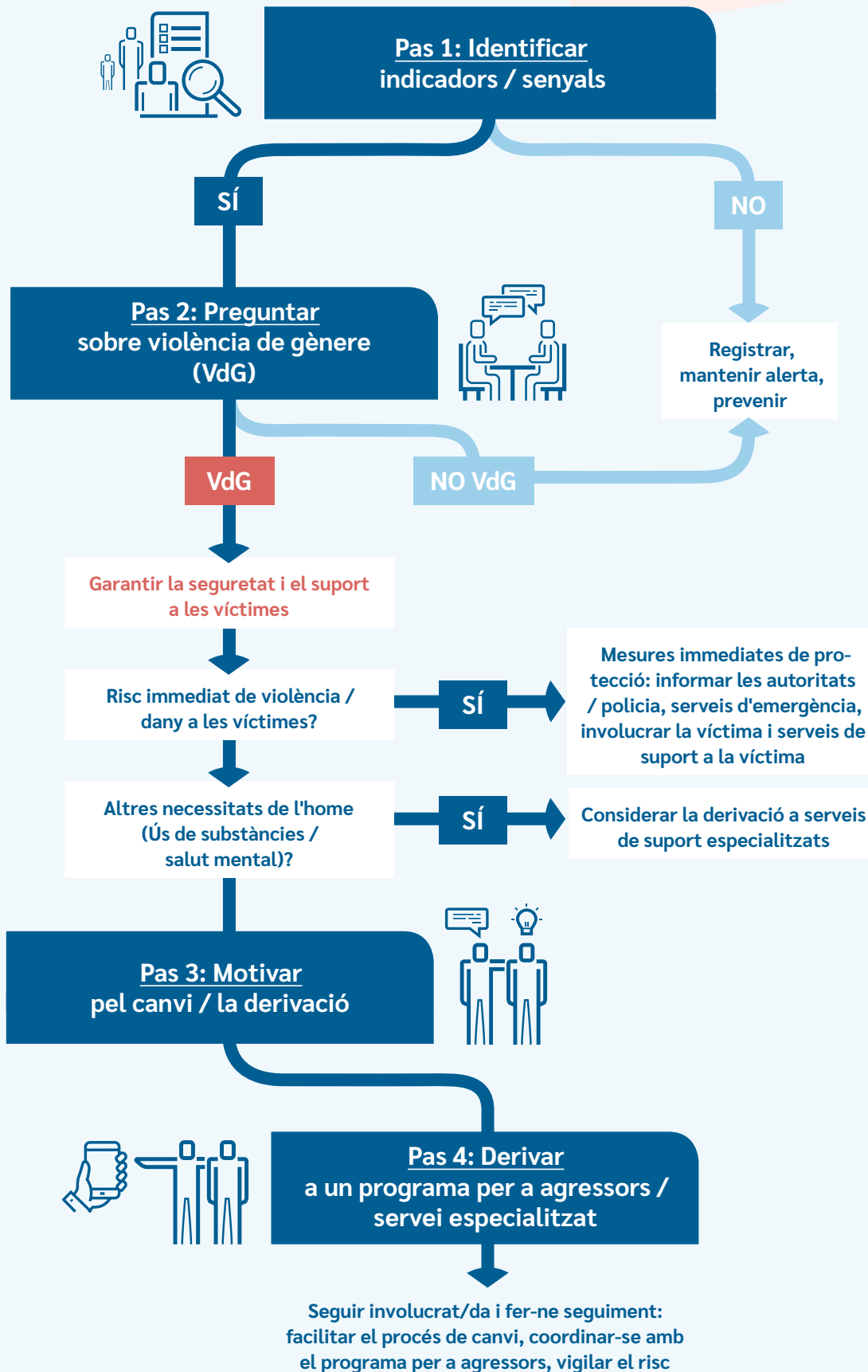
A través de l'entrevista motivacional, els i les professionals poden adaptar les estratègies de motivació a l'etapa de canvi de l'home segons el model Prochaska i DiClemente (1986), tal com es pot veure a la taula següent:

¹⁶ Vegi's Dia et al. (2009)

Etapa del canvi	Posició i discurs de l'home	Tasca motivacional del/la professional
PRE-CONTEMPLACIÓ	L'home no està preparat per canviar, nega o minimitza la violència i culpa als altres del seu problema (<i>"Tot és una gran mentida", "És ella qui m'està maltractant", "Ella em treu de polleguera", "Està boja, és ella qui necessita tractament"</i>).	Crear el dubte i augmentar la percepció del pacient sobre els riscos i problemes del seu comportament actual (p. ex.: <i>"Saps què passa amb els teus fills quan cries?"</i>). Informar sobre els programes per agressors (fulletó).
CONTEMPLACIÓ	L'home comença a pensar que la seva violència és un problema i que ha de fer alguna cosa al respecte, però encara no pren cap decisió ni acció (<i>"Estic començant a adonar-me del mal que faig quan m'enfado"; "Potser algú m'hauria d'ajudar a controlar-me"</i>).	Ponderar els pros i els contres del canvi amb l'home i treballar per inclinar la balança: <ul style="list-style-type: none"> ■ explorar l'ambivalència i les alternatives (p. ex.: <i>"Dius que et provoca, però reconeixes que les teves reaccions són un problema"</i>), ■ identificar motius per canviar / riscos de no canviar (p. ex.: <i>"Com t'imagines la relació amb el fill si deixes de cridar a casa?"</i>), ■ augmentar la confiança de l'home en la seva capacitat de canviar.
PREPARACIÓ	L'home ha decidit canviar i està preparant els primers passos (<i>"Aniré al programa perquè és la meva última oportunitat", "Vull ser un pare millor, però no sé com fer-ho"</i>).	Ajudar l'home a desenvolupar un pla real per fer un canvi, establir objectius clars (p. ex.: <i>"Pots fer una cita amb aquest programa i després explicar-me com va"</i>).
ACCIÓ	L'home està començant a canviar el seu comportament amb cert èxit. (<i>"Quan em poso molt nerviós faig el que vam dir que faria"</i>).	Ajudar l'home a fer passos cap al canvi (explicacions, exemples), acompanyar-lo i assegurar que hi hagi recompenses pels èxits assolits (p. ex.: <i>"Molts homes poden canviar iniciant un programa com fas tu"</i>).
MANTENIMENT	L'home ha estat capaç de mantenir el canvi de comportament durant algun temps i utilitza estratègies per prevenir la recaiguda. (<i>"Em controlo molt millor ara"; "Intento evitar conflictes per no posar-me molt rabiós"</i>).	Monitorar i recolzar el procés, ajudar l'home a identificar i utilitzar estratègies per prevenir recaigudes. Empatitzar amb les dificultats (<i>"Sé que és un treball dur per tu i és un llarg camí, però no et rendeixis"</i>).
RECAIGUDA	L'home ha tornat a usar una conducta violenta o abusiva.	Ajudar a l'home a renovar els processos de contemplació i acció; normalitzar la recaiguda (sense col·ludir amb la violència) i reformular-la com una oportunitat d'aprenentatge; donar esperança i seguir donant suport (p. ex.: <i>"De vegades pot succeir que et tornes a equivocar, però això no significa que el que has fet és inútil"</i>).

Guia **engage** : 4 Passos

La seguretat i els drets de les víctimes / supervivents són la prioritat en totes les nostres intervencions, derivacions i coordinacions!

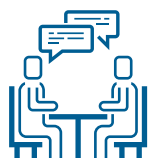
Enregistrar les revelacions de l'home i les vostres observacions, intervencions, derivacions i coordinacions en la història del cas.

enJage

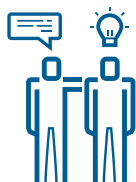
Guia per a professionals de primera línia
en l'abordatge de la violència de gènere en homes

Pas 1: Identificar la violència de gènere en homes –
signes i indicadors

Pas 2: Preguntar als homes sobre la violència de gènere

Pas 3: Motivar els homes agressors per a la seva derivació

Pas 4: Derivar els homes a programes per a agressors,
resposta coordinada multiagència

Amb suport econòmic
del programa Drets,
Igualtat i Ciutadania
de la Unió Europea

